

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA FARMACIJO

SANDRA HITI (roj. STARIČ)

DIPLOMSKA NALOGA

UNIVERZITETNI PROGRAM FARMACIJA

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA FARMACIJO

SANDRA HITI (roj. STARIČ)

**TERMINOLOGIJA ZDRAVILNIH UČINKOVIN IN POMOŽNIH SNOVI V
SYNONIMA PHARMACEUTICA IZ LETA 1925**

**TERMINOLOGY OF ACTIVE INGREDIENTS AND EXCIPIENTS IN
SYNONIMA PHARMACEUTICA FROM THE YEAR 1925**

UNIVERZITETNI PROGRAM FARMACIJA

Ljubljana, 2016

Diplomsko nalogo sem opravljala na Fakulteti za farmacijo pod mentorstvom prof. dr. Aleša Obreze, mag. farm. in somentorstvom izr. prof. dr. Damjana Janeša, mag.farm.

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju prof. dr. Alešu Obrezi in somentorju izr. prof. dr. Damjanu Janešu za pomoč, napotke, usmeritev in zlasti potrpežljivost pri pisanju diplomske naloge. Posebna zahvala gre moji družini, možu Andreju in hčerkama Ani in Zarji ter mojima staršema, ki sta mi omogočala študij vsa ta leta. Zahvaljujem se tudi gospe Lali, za poslane slike in podatke o Joci Divildu.

IZJAVA

Izjavljam, da sem diplomsko nalogo samostojno izdelala pod vodstvom mentorja prof. dr. Aleša Obreze, mag. farm. in somentorja izr. prof. dr. Damjana Janeša, mag. farm.

Sandra Hiti

VSEBINA

VSEBINA.....	III
SEZNAM SLIKOVNEGA GRADIVA.....	III
POVZETEK	IV
ABSTRACT	V
SEZNAM OKRAJŠAV.....	VI
1. UVOD	1
1.1. Kratek pregled farmacije na začetku 20. stoletja	1
1.2. O avtorju mag. farm. Jovanu – Joca Divildu	2
1.3. O zbirki Synonima Pharmaceutica.....	3
1.4. O razvoju farmacevtske terminologije	4
1.5. O metodoloških pristopih leksikografskih raziskav	6
2. NAMEN DELA	7
3. METODE DELA	8
4. REZULTATI IN RAZPRAVA.....	9
5. SKLEP	61
6. LITERATURA.....	62

SEZNAM SLIKOVNEGA GRADIVA

Slika 1: Zemljevid Kraljevine SHS (I).	1
Slika 2: Joca Divild (II).	3
Slika 3: Joca Divild in lovci na poti na diplomatski lov (II).....	3

POVZETEK

Namen diplomskega dela je preučiti poimenovanja snovi, ki sodijo v zgodovino farmacije in jih, kot slovarska gesla, vključiti v dopolnjeno izdajo Farmacevtskega terminološkega slovarja. Izhodiščna literatura diplomskega dela je zbirka latinskih farmacevtskih imen zdravilnih učinkovin in pomožnih snovi *Synonima pharmaceutica*, srbskega avtorja Jovana – Joca Divilda (1894–1962). Napisana in izdana je bila v obdobju med obema svetovnima vojnoma, natančneje leta 1925. To je obdobje razvoja javnega zdravstva, preventivne skrbi za zdravje, velikega industrijskega napredka, odkritja novih kemoterapevtikov in številnih drugih, še danes uporabljenih zdravilnih učinkovin. Avtor zbirke je na svoji poklicni poti zbiral in zapisoval različna poimenovanja snovi, ki so se v takratnem času uporabljala pri delu v lekarnah in jih leta 1925 tudi izdal. Izbrana poimenovanja iz te zbirke smo v diplomskem delu preučevali z namenom razširitve strokovne terminologije na manj znana poimenovanja snovi uporabljane v prvi polovici 20. stoletja ter vključitve izbranih poimenovanj v Farmacevtski terminološki slovar. Uporabljana metodologija dela je sledila standardnim leksikografskim metodam. Najprej smo izbrali izhodiščna gesla, jih razvrstili po abecednem vrstnem redu in v skupine glede na področje (farmacevtska kemija ali farmakognozija) ter pripravili slovarski članek (opis snovi). Ugotovili smo, da so snovi poimenovali opisno, glede na organoleptične lastnosti, po načinu in viru pridobivanja, geografsko, po odkriteljih, planetih, čemu je bila snov namenjena, kako se je uporabljala in po podobnosti s stvarmi iz vsakdanjega življenja. Veliko je tudi poimenovanja glede na farmacevtsko obliko, h kateri je dopisano, kaj vsebuje ali kako se uporablja, zaslediti pa je tudi preprosto kemijsko poimenovanje. Taka, opisna poimenovanja so bila težko razumljiva širšemu krogu uporabnikov, bila pa so tudi nejasna in so v določenih primerih temeljila na trenutni domišljiji osebe, ki je neko snov poimenovala. Večina teh poimenovanj se je opustila, ohranila so se le nekatera kemijska in tradicionalna poimenovanja. Iz takih primerov je vidno, kako pomembno je, da se uporablja dogovorjena, točna in enotna terminologija, in da se stremi k uporabi monosemije, s čimer se doseže nedvoumno izražanje. K temu bodo pripomogla tudi izbrana gesla te diplomske naloge, ki bodo vključena v Farmacevtski terminološki slovar.

Ključne besede: *Synonima Pharmaceutica*, poimenovanje, terminologija, slovar

ABSTRACT

The purpose of the thesis is to study names of substances that belong in the history of pharmacy, which will be included in Slovenian pharmaceutical terminological dictionary. The thesis is based on collection of latin pharmaceutical names of active substances and excipients *Synonima Pharmaceutica*, from Serbian author Jovan – Joca Divild (1894–1962). It was written and published between both world wars, more accurately in 1925. That was a period of public health development, of preventive health care, large industrial progress and findings of new chemotherapeutics and many others active substances which are still used today. Throughout his career, author of the collection was gathering and taking notes of different names of substances, which were used in pharmacies at that time. In 1925 he published this collection. In this thesis we studied selected names from this collection with an intend to expand professional terminology on less known names of substances, which were used in the first half of the twentieth century and integration of this names in Slovenian pharmaceutical terminological dictionary. Used methology followed standard lexicographical methods. First we chose baseline words, arranged them in alphabetical order and in groups based on specifical area (pharmaceuticah chemistry and pharmacognosy) and made an description of the substance. We found out that they used to name substances very literally, based on organoleptic traits, the source and the way of production of the substance, geographical, after planets, based on what the substance is meant to do, how it's used and based on similarities with everyday's things. There are also many naming according to the dosage forms, and than what the substance contains or how it is used. Simply chemical naming is also detected. Literally, this kind of naming was difficult to understand for wider circle of users, they were also unclear and in some cases it was based on the current imagination of the person who was naming the substance. Most of these naming was dropped, only some chemical and tradicional naming were preserved. In this kind of cases it's clear to see how important it is, that we use agreed, exact and united terminology and that we strive to using just one name for the substance, with which we can reach unambiguous communication. Selected names of this thesis, which will be included in the Slovenian pharmaceutical terminological dictionary, will also contribute to this unambiguous communication.

Key words: *Synonima Pharmaceutica*, naming, terminology, dictionary

SEZNAM OKRAJŠAV

ang	angleško poimenovanje
E	število E
FS	Formularium Slovenicum
INN	mednarodno nalestniško ime (<i>Interational Nonproprietary Name</i>)
IUPAC	nomenklatura organske kemije po priporočilih Mednarodnega združenja za čisto in uporabno kemijo (<i>International Union of Pure and Applied Chemistry</i>)
lat. S	latinska sopomenka
Ph. Jug.	Jugoslovanska farmakopeja
S	slovensko poimenovanje
SSKJ	Slovar slovenskega knjižnega jezika
t.i.	tako imenovana
T_{vrel.}	temperatura vrelišča
UV	ultravijolično
V/O emulgator	emulgator tipa voda v olju (zunanja lipidna in notranja vodna faza)
ZRC SAZU	Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti

1. UVOD

1.1. Kratek pregled farmacije na začetku 20. stoletja

Delo z naslovom *Synonima Pharmaceutica* avtorja Ph. Mr. Joca Divilda, na kateri temelji diplomsko delo, je bilo napisano v obdobju med obema vojnama (1918–1939). Za to obdobje je značilno pogosto menjavanje vladajočih struktur, iz česar izhaja tudi dejstvo, da je to obdobje politično zelo razgibano, burno in nestabilno, kar se odraža tudi na farmacevtskem področju. Svoj pečat je pustila sprememba režimov iz Avstro-Ogrske monarhije najprej oktobra 1918 v državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, potem decembra 1918 v kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev (kasneje oktobra 1929 preimenovana v kraljevino Jugoslavijo) (1).

Slika 1: Zemljevid Kraljevine SHS (I); legenda: ■ ljubljanska pokrajina, ■ mariborska pokrajina ■ Hrvaška in Slavonija, ■ Banat, Bačka in Baranja (Vojvodina), ■ Dalmacija, ■ Bosna in Hercegovina, ■ Srbija, ■ Črna Gora

V obdobju med obema vojnama se je na slovenskem ozemlju začelo graditi sistem javnega zdravstva, ki pa je bil na začetku dvajsetega stoletja še zelo okrnjen. Začeli so ustanavljati Higijenske zavode, graditi zdravstvene domove, ozaveščati ljudi o preventivni skrbi za zdravje ter o pravicah do zdravljenja in do zdravil (2, 3, 4). Obisk zdravnika je bil za večino revnega, kmečkega prebivalstva, še vedno predrag, zato je bil farmacevt v lekarni pogosto bolnikova prva izbira pri zdravljenju bolezni. Zdravila so bila večinoma izdelana za posameznega bolnika v lekarni, čeprav je bil že opazen počasen trend v smer industrijskega izdelovanja zdravil. Bilo je pa tudi še veliko tako imenovanih univerzalnih zdravil - panacej, katere so predpisovali pri različnih vrstah bolezni (toniki za čiščenje krvi, balzami ...).

Na področju industrijske farmacije je to obdobje velikega razvoja in napredka (avtorji nekaterih knjig imenujejo to obdobje tudi obdobje velike farmacevtske evolucije – korak od magičnih napitkov do prvih zdravilnih učinkovin) (5). Znanstveniki niso več delovali samostojno v svojih laboratorijih, ampak so se priključili velikim industrijskim podjetjem. Kljub gospodarski krizi v svetovnem merilu, se je gospodarstvo, zaradi vstopa v novo državo (in s tem pridobitve novega trga) in za tedanji čas relativno dobro razvite infrastrukture, na slovenskem ozemlju intenzivno širilo (1). V naravoslovni znanosti je bilo veliko novih odkritij na področju seroterapije (zdravljenje s serumi). Intenzivno so iskali povzročitelje bolezni in cepiva proti infekcijskim boleznim (tuberkuloza, davica, tetanus, škrlatinka ...). Odkrili so tudi veliko novih kemoterapevtikov, med drugim je to obdobje, ko so se začele obsežne raziskave sulfonamidov in njihovih derivatov. V zdravljenju so pomembno vlogo dobili vitamini, saj so jih ravno v tem obdobju odkrivali in izolirali. Eno glavnih odkritij tega obdobja pa je odkritje antibiotika penicilina (odkril ga je londonski profesor Alexander Fleming), ki ga je poimenoval po plesni (*Penicillium notatum*), ki ga izloča. Na medicinskem področju so uporabljali rentgenske žarke v diagnostične in terapevtske namene, veliko raziskovanja pa so namenili tudi njihovi izboljšavi in zlasti večji varnosti pri njihovi uporabi (6).

1.2. O avtorju mag. farm. Jovanu – Joca Divildu

Avtor zbirke, na kateri temelji diplomsko delo, Jovan - Joca Divild se je rodil 28. januarja 1894 v Petrovaradinu v Srbiji. Po osnovni šoli in gimnaziji se je odločil za študij farmacije. Naziv magister farmacije si je pridobil na zagrebški Farmacevtski fakulteti, zaposlen pa je

bil v različnih lekarnah po Srbiji (takoj po študiju v rodnem mestu Petrovaradin, kasneje v mestih Kač in Srbobran). Leta 1933 se je preselil v Novi Sad, kjer je kupil lekarno »Bulevar«. Ta lekarna na ulici Bulevar Mihajla Pupina v Novem Sadu ševedno deluje. V svojem življenju je patentiral osem zdravil (tudi takrat v Srbiji zelo priljubljeno zdravilo proti glavobolu – Digripin). Bil pa je tudi navdušen lovec in glavni oziroma odgovorni urednik takratnih lovskih glasil ter vodilni član in pobudnik ustanavljanja lovskih društev in zvez. Poleg številnih tako imenovanih diplomatskih lovov, je organiziral in se tudi udeleževal streljanj na glinaste golobe. Med drugo svetovno vojno je v svoji lekarni pomagal ranjencem s sanitetnim materialom in zdravili. Umrl je leta 1962 v Opatiji (7).

Slika 2: Joca Divild (II).

Slika 3: Joca Divild in lovci na poti na diplomatski lov (II).

1.3. O zbirki *Synonima Pharmaceutica*

Leta 1925 je v Novem Sadu izšla knjižica z latinskim naslovom *Synonima Pharmaceutica*. Napisal jo je magister farmacije Jovan - Joca Divild, ki je takrat živel in bil zaposlen v lekarni v srbskem mestu Srbobran. Želel je, da bi tudi jugoslovanska farmacija, zlasti za uporabo in lažje delo v lekarnah, dobila literaturo na področju farmacevtske terminologije. Do takrat so namreč farmacevti uporabljali zlasti podobno tujejezično literaturo, ki pa žal ni bila lahko dostopna vsem, ki bi si jo želeli. *Synonima Pharmaceutica* je bila namenjena vsem lekarnarjem kot pomoč pri branju zdravnikovih receptov in spoznavanju, katere snovi zdravnik želi za posameznega bolnika, saj se je takrat za eno snov uporabljalo veliko različnih poimenovanj, kar je nemalokrat vodilo do nejasnosti in pogostih napak. Pri

pisanju te zbirke si je avtor pomagal z lastnimi zapisi, ki jih je zbiral med svojim študijem in delom v različnih lekarnah. Poleg tega je uporabljal priročnike drugih, predvsem tujih avtorjev (Hagerjev, Dietrichov, dr. Vondračekov priročnik in takratne, zlasti avstrijske in srbske farmakopeje) (8). Imena učinkovin in pomožnih snovi so v zbirki *Synonima Pharmaceutica* zbrana na 55 straneh. Prva in druga stran zbirke sta naslovni, na tretji strani pa je napisan urednikov predgovor, ki pojasnjuje, komu je zbirka namenjena. V nadaljevanju so nanizani izrazi v latinskem jeziku. Avtor je zbral in proučil približno 1500 latinskih izhodiščnih gesel, ki pa se nekatere v zbirki enkrat ali celo večkrat ponovijo. Sopomenke so urejene po abecednem vrstnem redu, in kjer je le mogoče, v tematskih skupinah, tako da je zbirka za uporabo v lekarni napisana zelo pregledno, saj je lekarnar na tak način hitro našel iskano poimenovanje snovi. Avtor Joca Divild se je s to zbirko dotaknil problematike sopomenk, saj imata lahko dve popolnoma različni snovi zelo podobno poimenovanje, oziroma je lahko za eno snov veliko različnih poimenovanj, in zaradi tega lahko hitro pride do zamenjave in napak.

1.4. O razvoju farmacevtske terminologije

Že sama definicija izraza terminologija v Slovarju slovenskega knjižnega jezika »*celota izrazov določene stroke, panoge*« (SSKJ, 2014, druga knjiga, str. 736) kaže na to, kako pomembna je terminologija za stroko, panogo. Terminologija oziroma izrazoslovje je eden izmed pomembnih kazalnikov moči, razvitosti in razsežnosti, tako jezika kot tudi posamezne stroke (9). Z razsežnostjo, urejenostjo in široko uporabo strokovne terminologije se kaže tudi odnos do nacionalnega jezika in z njim pripadnost k posameznemu narodu. V farmacevtski stroki je poleg znanja vsaj enega od svetovnih jezikov, za komunikacijo na globalni ravni in dostopa do aktualnih podatkov in raziskav, zlasti pomembno znanje lastnega, materinega jezika. Farmacevt na dnevni ravni komunicira s pacienti tako v lekarni, bolnišnici kot tudi na drugih delovnih mestih. Farmacevtsko terminologijo uporablja tako na strokovnem, kot tudi na laičnem področju in prav zato je pomembno, da strokovnjaki uporabljajo dogovorjeno, uveljavljeno, urejeno in enotno terminologijo, saj se ravno s tem zmanjšajo možnosti, da pride do nejasnosti, zamenjav in napak (10). Urejena terminologija ima bistven pomen pri učinkovitem in pravilnem sporazumevanju med strokovnjaki.

Ena izmed vej terminologije je tudi sinonimika, uporaba sopomenk oziroma veda o sinonimih ali sopomenkah. Tako imenovana sopomenskost je pojav, ko za en pojem obstaja več terminov. Nekateri avtorji govorijo o sopomenskosti, kot o posledici nepoznavanja, nespoštovanja ali nestrinjanja z obstoječo terminologijo. (11). Svetovni strokovnjaki na področju terminoloških znanosti zagovarjajo monosemijo, to pomeni, da ima en pojem samo eno poimenovanje, ravno zaradi nedvoumnega izražanja in da se izognemo napakam (12). Vendar je v praktičnem življenju to zelo težko dosegljivo, zlasti pri hitro rastočih, razvijajočih in obsežnih strokah, kot je farmacija, saj se na dnevni ravni odkrivajo nove stvari, odkrivajo jih različni strokovnjaki in tudi prevodov iz tujih jezikov (angleškega, nemškega, latinskega) je vsak dan več. Z odkrivanjem novih stvari oziroma pojmov se pojavljajo tudi nova poimenovanja. Veliko je novih poslovenjenih besed, zato je zelo pomembno, da obstajajo napisana pravila o tvorbi le-teh, in da se jih strokovnjaki, ki se s temi problemi srečujejo, držijo.

Največji dosežek slovenske farmacevtske terminologije je prevod Jugoslovanske farmakopeje *Ph. Jug. III* iz leta 1972, ki ga je pripravil prof. dr. Aleš Krbavčič mag. farm., in je tudi edina farmakopeja (veljavna na slovenskem ozemlju), ki je prevedena v slovenski jezik v celoti (*Ph. Jug. I, II, in IV* so v srbohrvaškem jeziku, Evropska farmakopeja pa v angleškem). K razvoju in poenotenju farmacevtske terminologije je veliko prispevala ustanovitev Komisije za farmacevtsko-tehnološko terminologijo leta 1994, ki je izdala knjižico *Standardni farmacevtsko-tehnološki izrazi*. Z uveljavitvijo Evropske farmakopeje se je uveljavila tudi zahteva po uporabi standardnih izrazov pri postopkih pridobitve ali obnove dovoljenj za promet z zdravili in v celotni regulativi zdravil. Velik korak v razvoju farmacevtske terminologije je bila tudi priprava in izdaja slovenskega dodatka k Evropski farmakopeji *Formularium Slovenicum (FS)*, ki s svojo veljavo zagotavlja terminološko poenotenje in njeno usklajenost. FS vsakoletno dobi tudi *Dopolnilo k FS*, ki vsebuje aktualne novosti prejšnjega leta (9, 10). Pomemben dosežek v razvoju in ohranjanju strokovne terminologije je tudi izdaja *Farmacevtskega terminološkega slovarja* leta 2011. V njem so zbrani in obrazloženi najpomembnejši, aktualni strokovni izrazi. V pripravi pa je njegova dopolnitev, katere majhen del iz zgodovinskih poimenovanj bodo tudi slovarska gesla, ki smo jih proučevali v tej diplomski nalogi.

1.5. O metodoloških pristopih leksikografskih raziskav

Terminologijo najenostavneje opišemo s štirimi glavnimi členi: predmet – pojem – termin – definicija. Predmet je konkreten ali abstrakten pojav v resničnem svetu, pojem je abstraktna, miselna tvorba, termin ali geslo je jezikovna oblika, ki pojem predstavlja, definicija pa ga opiše. Leksikografija ali slovaropisje predstavlja vejo praktičnega jezikoslovja. Definirana je z opazovanjem, zbiranjem, izbiranjem in opisovanjem gesel v enem ali več jezikih. V tej diplomski nalogi smo sledili splošnemu in standardnemu leksikografskemu načrtu, ki je sestavljen iz treh pomembnejših faz izdelave:

- odločitev katera izhodiščna gesla bo slovar vključeval,
- t.i. makrostrukturne odločitve – način razvrščanja, organiziranosti gesel (v naši diplomski nalogi smo se odločili za abecedni vrstni red),
- t.i. mikrostrukturne odločitve – izdelava slovarskega članka (v naši diplomski nalogi gre za iskanje sopomenk in pripravo razlage oziroma opisa gesla) (11).

Ker preučujemo strokovno izrazje v prvi polovici 20. stoletja, katerih del bo vključen v dopolnitev Farmacevtskega terminološkega slovarja, smo se pri izdelavi slovarskih gesel držali načel priprave terminoloških slovarjev v sodelovanju z Inštitutom za slovenski jezik Frana Ramovša pri ZRC SAZU (Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti).

2. NAMEN DELA

Prav tako, kot cilj vsakega terminološkega dela, je tudi cilj te diplomske naloge jasen in nedvoumen opis vsakega izbranega gesla. V diplomskem delu bomo prevedli in slovarsko razložili izbrana latinska imena zdravilnih učinkovin in pomožnih snovi iz zbirke *Synonima Pharmaceutica*, srbskega avtorja Jovana - Joca Divilda, z namenom vključitve izbranih gesel s področja zgodovine farmacije v dopolnjeno izdajo Farmacevtskega terminološkega slovarja, kar bo zlasti pomembno za ohranjanje, razumevanje in nadaljnjo uporabo stare farmacevtske terminologije. Namen tega diplomskega dela je razširitev in dopolnitev znanja o slovenski farmacevtski terminologiji tudi na poimenovanje snovi, ki so se uporabljale v preteklosti (v začetku 20. stoletja) na našem ozemlju. V strokovno terminologijo želimo vključiti manj znana poimenovanja zdravilnih učinkovin in pomožnih snovi, katere pa vseeno še vedno zasledimo in jih uvrščamo med tako imenovana trivialna imena. Cilj je tudi ugotoviti, katere snovi so se v takratnem času uporabljale v lekarnah za farmacevtske namene in preveriti, ali se te snovi uporabljajo še danes in na kakšen način. S tem delom želimo tudi odpraviti morebitne dvome glede uporabe sopomenk, ki so se takrat uporabljale za določeno snov. Znanja, pridobljena med izdelavo te diplomske naloge, bodo pripomogla k ohranitvi določenih starih poimenovanj.

3. METODE DELA

Diplomsko delo je bilo načrtovano v skladu z načeli leksikografije, ki sledijo standardnemu leksikografskemu načrtu (1. izbira gesla, 2. makrostruktura slovarja, 3. mikrostruktura slovarja). V prvi fazi smo izbrali ustrezno knjigo poimenovanj znotraj Materie medike. Želeli smo preučiti poimenovanja v obdobju med obema svetovnima vojnama na našem ozemlju. Primerno literaturo smo iskali v lekarnah in drugih javnih zavodih, vendar smo v večini primerov dobili negativne odgovore, razen iz Javnega zavoda Mestne lekarne Kamnik. Direktor Dionizij Petrič mag. farm. nam je priskrbel kopije naše izhodiščne literature, zbirke latinskih farmacevtskih sopomenk *Synonima Pharmaceutica*.

V naslednji fazi smo določili, katere zdravilne učinkovine in pomožne snovi bomo proučevali in obravnavali. Selekcija gesel je potekala po izločitvenem postopku, in sicer smo izločili trenutno veljavna nezaščitena imena (INN), stroga kemijska poimenovanja, ter pravilna in nepravilna današnja kemijska poimenovanja. Kasneje, že tekom izdelave in priprave gesel, smo izločili tudi poimenovanja, za katera nismo našli popolnoma nobenega podatka, da bi snov lahko identificirali ter vključili v slovar. Preostala gesla smo natančno pregledali in jih razvrstili po skupinah, glede na to ali sodijo v področje farmacevtske kemije ali farmakognoziije. Sledilo je iskanje vseh latinskih sopomenk, ki jih za izbrano geslo avtor navaja v zbirki. Sopomenke smo razvrstili po abecednem vrstnem redu in na ta način slovarju določili makrostrukturo. V primeru, da je bilo za isto snov več različnih poimenovanj, smo za iztočnico (glavno geslo) slovarja izbrali najpogostejše uporabljano latinsko poimenovanje. Po izbiri glavnega gesla smo pripravili njegov ustrezen prevod v slovenski in angleški jezik. Druga poimenovanja smo uvrstili med latinske sopomenke. Poleg izbranih gesel smo med sopomenke dodali tudi kemijska imena, ki ne ustrezajo IUPAC nomenklaturi. Zadnja faza je bila oblikovanje mikrostrukture slovarja. Po literaturi smo iskali in zbirali ključne podatke o izbrani zdravilni učinkovini ali pomožni snovi za izdelavo slovarskega članka, oblikovali smo definicijo in opis posamezne snovi, katero poimenovanje predstavlja.

4. REZULTATI IN RAZPRAVA

V nadaljevanju diplomskega dela je nanizanih 247 slovarskih gesel, ki so razvrščena po abecednem vrstnem redu latinskih imen. Izhodiščno geslo je napisano v odebeljenem slogu in predstavlja najpogosteje uporabljano, oziroma nam najbolj poznano poimenovanje v latinskem jeziku. Sledijo mu vse latinske sopomenke, ki jih avtor omenja v zbirki *Synonima Pharmaceutica*, ter slovensko in angleško poimenovanje oziroma prevod izhodiščnega gesla. Pri slovenskem poimenovanju snovi smo dopisali tudi število E, v primerih, kjer je snovem le-to dodeljeno. Pri kratkem opisu izhodiščnega gesla smo se osredotočili na identifikacijo snovi, ki jo geslo predstavlja, na njeno uporabo v preteklosti in sedaj ter na izvor latinskega poimenovanja, kjer je to znano.

acetonum lat.S: spiritus pyroacetici, spiritus pyroaceticus S: aceton ang: acetone	najpreprostejši keton, ki se meša z vodo in večino organskih topil, v farmaciji se uporablja zlasti kot topilo
acetum aromaticum lat.S: acetum antisepticum, acetum cardiacum, acetum prophylacticum, acetum quattuor latronum S: aromatični kis ang: aromatic vinegar	kis, navadno jabolčni, redkeje vinski, v katerega so bila dodana eterična olja cimeta, klinčkov, brina, sivke, limone, poprove mete in rožmarina, uporabljal se je kot antiseptik za kožo po britju, v losjoni, proti glavobolu in vročini
acetum glaciale lat.S: acidum aceticum concentratum, acetum radicale S: ledóčet ang: glacial acetic acid	brezvodna očetna kislina, ki se strdi pri 15 °C, tvori ledu podobne kristale in se pogosto uporablja v analizi zdravil
acidum acetylo-salicylicum lat.S: acidum acetylsalicylicum, aspirinum S: acetilsalicilna kislina	ester salicilne in očetne kisline z analgetičnim, antipiretičnim in antiflogističnim delovanjem, uporablja se tudi pri preventivi tromboznih

ang: acetylsalicylic acid	zapletov saj zavira agregacijo trombocitov, prvi jo je pripravil Hoffman leta 1899; o izvoru imena Aspirin obstajata dve teoriji: 1. črka A – iz acetiliana, SPIR – od spirne kisline (identična salicilni, le pridobivanje je drugačno), IN – končnica za številne farmacevtske izdelke, in 2: po sv. Aspirinusu (13)
acidum benzoicum lat.S: flores benzoës S: benzojska kislina, E210 ang: benzoic acid	aromska karboksilna kislina, ki je v kislem mediju bakteriostatik in fungistatik, uporablja se v mazilih, je varen konzervans ter sestavina številnih naravnih smol, lahko se pripravi tudi s sublimacijo iz balzama drevesa <i>Styrax benzoin</i> , ki raste zlasti na indonezijskem otoku Sumatra, zaradi česar je njeno staro latinsko ime tudi <i>Flores benzoës</i>
acidum boricum lat.S: acidum boracicum, sal sedativum Hombergii S: borova kislina, E284 ang: boric acid	šibka kislina s fungistatičnim in šibko bakteriostatičnim delovanjem, kot konzervans se uporablja v kapljicah za oči, uporablja se tudi v mazilih, vodnih in etanolnih raztopinah ter vaginalnih pripravkih, odkril jo je Wilhem Homberg leta 1702, po katerem je dobila tudi staro latinsko ime <i>Sal sedativum Hombergii</i> (14)
acidum borussicum lat.S: acidum hydrocyanatum, acidum hydrocyanicum, acidum zooticum S: pruska kislina ang: prussic acid	staro ime za cianovodikovo kislino, šibko, zelo toksično kislino, ki so jo včasih pridobivali iz pruskega modrega (staro ime za železov(II) heksacianoferat(III), spojine izrazito modre barve, ki se je nekdanje uporabljala kot barvilo)
acidum carbolicum lat.S: acidum phenylicum, phenolum	staro ime za fenol, najpreprostejši hidroksibenzen, ki je šibka kislina in se je uporabljal kot

S: karbolna kislina ang: carbolic acid	dezinficient in antiseptik
acidum chrysophanicum lat.S: chrysarobinum S: krizofanska kislina ang: chrysophanic acid	derivat antrakinona, izoliran iz različnih rastlin (rabarbare, sene ...) z odvajalnim delovanjem, vendar notranja uporaba povzroči slabost in bruhanje, v obliki mazil se uporablja pri kožnih težavah (ekcemi, herpes, psoriaza)
acidum hydrochloricum crudum lat.S: spiritus salis fumans S: koncentrirana klorovodikova kislina ang: concentrated hydrochloric acid	vodna raztopina, ki vsebuje 35,0–39,0 % raztopljenega vodikovega klorida
acidum hydrochloricum dilutum lat.S: spiritus salis dilutus S: razredčena klorovodikova kislina ang: dilute hydrochloric acid	vodna raztopina, ki vsebuje 9,5–10,5 % raztopljenega vodikovega klorida
acidum hydrosulfuricum lat.S: acidum hydrothionicum S: žveplovodikova kislina ang: hydrosulfuric acid	raztopina vodikovega sulfida v vodi, šibka kislina, v farmaciji se uporablja kot reagent
acidum oxalicum lat.S: acidum saccharinum, acidum sacharinum S: oksalna kislina ang: oxalic acid	najpreprostejša in najmočnejša alifatska dikarboksilna kislina, v telesu lahko povzroči sistemsko acidozo ali pa tvori oksalatne ledvične kamne
acidum picrinicum lat.S: acidum carbasoticum, acidum picronitricum, acidum picricum, acidum trinitrocarbolicum, acidum	močna organska kislina, sodi med aromatske nitro spojine, uporablja se v analizi, je tudi eksploziven reagent

trinitrophenylicum S: pikrinska kislina ang: picric acid	
acidum pyrogallicum lat.S: pyrogallolum S: pirogalolna kislina, pirogalol ang: pyrogallic acid	polihidroksibenzen, ki nastane z dekarboksilacijo galne kisline, njeni metilni etri so pogosti strukturni element v zdravilnih učinkovinah, saj učinkovinam izboljšajo farmakokinetične lastnosti
acidum salicylicum lat.S: acidum spiricum S: salicilna kislina ang: salicylic acid	aromska karboksilna kislina, v naravi kot salicin v skorji vrbe in kot populin v popkih črnega topola, z analgetičnim, antipiretičnim in antiflogističnim delovanjem, vendar se zaradi težav, ki jih povzroča v prebavnem traktu, peroralno ne uporablja več, dermalno se uporablja kot keratolitik
acidum silicilicum lat.S: acidum silicicum, silicea praecipitata S: silicijeva(IV) kislina ang: silicic acid	anorganska spojina s kemijsko formulo H_4SiO_4 , šibka kislina, nastaja pri reakciji med silikati in vodno raztopino močne kisline
acidum stearinicum lat.S: acidum stearicum, stearinum S: stearinska kislina ang: stearic acid	nasičena maščobna kislina, oktadekanojska kislina, ki se uporablja kot emolient in mehčalo, v obliki natrijeve ali kalijeve soli je tudi ena glavnih sestavin mila
acidum succinicum lat.S: sal succini, sal succini volatile S: jantarna kislina, E363 ang: succinic acid	alifatska dikarboksilna kislina, ki je dobila ime po jantarju, iz katerega se lahko pridobiva z destilacijo, uporablja se kot sredstvo za uravnavanje pH, dolgo so mislili, da je jantarna kislina hlapna sol jantarja, od česar prihaja tudi

	njeno latinsko ime <i>sal succini</i>
acidum tartaricum lat.S: sal essentielle tartari S: vinska kislina, E334 ang: tartaric acid	hidroksikarboksilna kislina, tvori soli, tartrate, ki so dobili ime po besedi <i>tartar</i> , kar pomeni vinski kamen, uporablja se kot pomožna snov pri tabletiranju, izdelavi šumečih zrn ..., sredstvo za uravnavanje pH
adeps benzoatus lat.S: axungia porci benzoata S: benzoinirana svinjska mast ang: benzoinated lard	svinjska mast, ki so ji za povečanje obstojnosti na vodni kopeli dodajali uprašeni benzoin, kar so potem uporabljali kot emolient, pri izdelavi mil in kot podlago v mazilih in drugih dermalnih farmacevtskih oblikah
adeps lanae lat.S: cera lanae anhydrica, adeps lanae anhydricus, lanolinum, lanolinum anhydricum S: lanolin, E913 ang: lanolin	prečiščena zmes lipidov, poltrden vosek, ki se pridobiva iz ovčje volne po striženju, zmes estrov višjih maščobnih alkoholov in sterolov z višjimi maščobnimi kisljinami, prostih sterolov, višjih maščobnih alkoholov in prostih triterpenskimi alkoholov, uporablja se kot emulgator tipa V/O, sestavina mazilnih podlag in dober emolient ter mehčalo
adeps suillus lat.S: axungia porci S: svinjska mast ang: lard	emolient, ki se uporablja kot sestavina v mazilih, obližih in linimentih, včasih so jo uporabljali pri zdravljenju tumorjev, kot odvajalo za otroke in jo dodajali v injekcije, njena glavna sestavina so trigliceridi (estri glicerola s tremi molekulami različnih, odvisnih od načina hranjenja prašičev, dolgoverižnih karboksilnih kislin)
aether aceticus lat.S: aether vegetabilis, naphtha	hlapni ester etanola in očetne kisline, najpogosteje

aceti, naphtha acetica, naphtha vegetabilis S: etilacetat ang: ethyl acetate	se uporablja kot topilo za organske spojine, razredčilo, uporablja se tudi pri ekstrahiranjih
aether chloratus lat.S: aethylum chloratum, monochloroethanum S: etilklorid ang: ethyl chloride	halogeniran ogljikovodik, pri sobni temperaturi v plinastem agregatnem stanju ($T_{\text{vrel.}} = 12\text{ }^{\circ}\text{C}$), sodi med halogenirane ogljikovodike in je površinski lokalni anestetik, saj apliciran na kožo izhlapeva, jo ohladi in upočasni prevajanje signalov
aether depuratus lat.S: aether diaethylicus, diaethyloxydum, aether sulfuricus, aether vitrioli, naphtha vitrioli S: dietileter ang: diethyl ether	hlapi in lahko vnetljiv anestetični eter, ki se je najprej pripravljala z destilacijo zmesi etanola in žveplove(VI) kisline, danes se uporablja kot organsko topilo
aether hydrobromicus lat.S: aethylum bromatum S: etilbromid ang: ethyl bromide	brezbarvna, strupena, rakotvorna tekočina, sodi med halogenirane ogljikovodike, pogost reagent v sintezi
aether salicylatus lat.S: mesotanum S: salicilni eter ang: salicyl ether	metoksimetilsalicilat, metoksimetilni eter salicilne skupine, sodi med salicilate z analgetičnim, antipiretičnim in antiflogističnim delovanjem
agaricinum lat.S: laricinum S: agaricin ang: agaricin	kislina iz lesne glive lekarniške macesnovke (<i>Fomitopsis officinalis</i>), ki v gastrointestinalnem traktu povzroči draženje in s tem tudi slabost in bruhanje, uporabljala se je tudi pri prekomernem znojenju
alcohol absolutus lat.S: spiritus absolutus	staro ime za brezvodni, 100-odstotni etanol, ki se

S: absolutni alkohol ang: absolute alcohol	pripravi s frakcionirno destilacijo in uporabo sušilnih sredstev
alcohol amylicus lat.S: amyloxydum hydratum S: amilalkohol ang: amyl alcohol	ime za skupino strukturnih izomerov alkoholov z molekulsko formulo $C_5H_{11}OH$ (pentanoli)
aldehydum trichloratum lat.S: chloralum hydratum S: kloralhidrat ang: chloral hydrate	aldehid v obliki hidrata, prvi intravenski anestetik, hipnotik in sedativ, danes se v te namene skoraj ne uporablja več
antimonium sulfuratum lat.S: antimonium oxysulfuratum, kermes minerale, pulvis Chartusianorum, stibium oxydatum rubrum cum oxydo-stibico, stibium oxysulfuratum, stibium sulfuratum rubrum S: antimonov(III) sulfid ang: antimony(III) sulfide	v naravi je kot mineral antimonit, ki se je včasih uporabljal v kozmetične namene, se pa v nerazvitih delih sveta še danes uporablja kot emetik
aqua aurantii florum lat.S: aqua naphae S: rožna voda (hidrolat) cvetov grenkega pomarančevca ang: orange flower water	z eteričnim oljem nasičena voda, pridobljena s parno destilacijo svežih cvetov grenkega pomarančevca, uporablja se v kozmetiki, kulinariki in v aromaterapiji kot aromatik
aqua calcis lat.S: aqua calcariae, calcaria soluta S: apnena voda (apnica) ang: limewater	staro ime za nasičeno vodno raztopina kalcijevega hidroksida, ki se uporablja kot dezinficient za prostore in v analitiki za dokazovanje ogljikovega dioksida
aqua chlori lat.S: aqua oxymuriatica, chlorina liquida, chlorum solutum, aqua	staro ime za raztopino klora v vodi, ki se pridobi tako, da spustijo plin skozi stekleno posodo v

chlorata, liquor chlori S: klorovica ang: chlorine water solution	vsebnik z destilirano vodo
aqua fortis lat.S: acidum azoticum, acidum nitricum S: solitna kislina ang: nitric acid	staro ime za dušikovo(V) kislino, močno kislino z oksidirajočimi lastnostmi, ki se uporablja v sintezi in analizi zdravil
aqua laxativa Viennense lat.S: infusum laxativum, infusum laxativum Wienensei, infusum sennae compositum, infusum sennae cum manna, potio laxans Wienensis S: dunajski lajšalni napoj ang: Viennese laxative water	staro ime za poparek listov sene, ki vsebuje tudi vinski kamen in jesenovo mano, zato ima odvajalno delovanje
aqua muriatica lat.S: acidum hydrochloricum, acidum muriaticum S: solna kislina ang: muriatic acid	staro ime za klorovodikovo kislino, vodno raztopino vodikovega klorida, ki se kot močna kislina uporablja v sintezi in analizi zdravil
aqua ophtalmica Horstii lat.S: collyrium adstringens luteum S: Horstijeva voda za oko ang: Horsti's ophthalmic water	pripravek, ki ga je prvi pripravil Gregori Horsti, vsebuje amonijev klorid, cinkov sulfat, destilirano vodo, izvleček žafrana in kafrovca
aqua plumbica lat.S: aqua Goulardi, aqua vegeto mineralis Goulardi, aqua saturnina S: svinčena voda ang: lead water	staro ime za pripravek, ki se imenuje po zdravniku Tomasu Gaulardu, vsebuje vodo, raztopino svinčevega(II) acetata in etanol, uporabljal se je zaradi njegovega adstringentnega in antiflogističnega delovanja
arsenicum album	

lat.S: acidum arsenicosum, acidum arsenicum, arsenii trioxydum, oxydum arsenici album S: beli arzenik ang: white arsenic	staro ime za arzenov(III) oksid, ki je bil od odkritja najpomembnejša arzenova zdravilna učinkovina in se je v obliki Fowlerjeve raztopine uporabljal kot panacea (15)
balsamum peruvianum lat.S: balsamum indicum, balsamum indicum nigrum S: perujski balzam ang: peru balsam	balzam, izoliran iz drevesa <i>Myroxylon balsamum</i> var. <i>pareirae</i>, katerega domovina je Peru (po čemer je dobil tudi ime), vendar uspeva zlasti v srednji Ameriki, pridobivajo jo s posebnimi postopki zarezovanja v debla, termično obdelavo in stiskanjem smole, farmakopejska ne sme vsebovati manj kot 45 % in ne več kot 70 % estrov (zlasti benzilbenzoata in benzilcinamata)
balsamum styracis lat.S: ambra liquida, storax liquidus, styrax liquidus S: stiraks ang: liquid storax	balzam, izoliran iz lesa in lubja drevesa <i>Liquidambar orientalis</i> (raste na jugozahodu Turčije in na grškem otoku Rodos), včasih se je uporabljal kot blag antiseptik pri urezninah in kot ekspektorant pri težavah z dihalo, danes pa se uporablja le še kot sestavina benzoinske tinkture
balsamum tolutanum lat.S: balsamum americanum, balsamum indicum siccum, resina tolutana S: tolujski balzam ang: tolu balsam	balzam, izoliran iz južnoameriškega drevesa <i>Myroxylon balsamum</i> var. <i>balsamum</i>, zaradi česar je dobil tudi ime (po kolumbijskem mestu Santiago de Tolu), ima antiseptično in antiparazitno delovanje, uporablja pa se tudi kot ekspektorant, tonik in stimulant
balsamum vitae Hoffmanni lat.S: mixtura oleoso-balsamica S: Hoffmannov življenjski balzam ang: balsam of life of Hoffman	vsebuje izvlečke sivke (<i>Lavandula angustifolia</i>), majarona (<i>Origanum maiorana</i>), nageljnovih žbic (<i>Syzygium aromaticum</i>), cimeta (<i>Cinnamomum</i>

	verum), timijana (<i>Thymus vulgaris</i>), limone (<i>Citrus limon</i>), muškarnega cveta (<i>Myristica fragrans</i>), neroli olje (<i>Citrus aurantium</i> ssp. <i>aurantium</i>), perujski balzam (<i>Myroxylon balsamum</i> var. <i>pereire</i>) in etanol, uporabljali so ga zunanje in notranje kot stimulant
borax lat.S: borax sodae, borax veneta, natrium boracicum, natrium subboricum, natrium biboracicum, natrium boricum S: natrijev tetraborat, boraks ang: sodium tetraborate, borax	bazična natrijeva sol borove kisline, ki se je uporabljala kot antiseptik in fungistatik, npr. v farmacevtskih oblikah za vaginalno aplikacijo, tudi za lajšanje težav pri poškodbah, pikih, opeklinah
calcaria caustica lat.S: calcaria usta, calcium oxydatum, calx viva S: žgano apno ang: quicklime	staro ime za kalcijev oksid, ki nastaja pri žganju apnenca in se uporablja za pridobivanje kalcijevega hidroksida in kot reagent
calcaria chlorata lat.S: calcium hypochlorosum, calcium oxymuriatica, subchloras calcicus S: klorovo apno ang: calcium hypochlorite	staro ime za zmes kalcijevega hidroksida, kalcijevega klorida in kalcijevega klorata(I), ki se je uporabljala za dezinfekcijo in beljenje prostorov
calcaria hypophosphorosa lat.S: calcium hypophosphorosum, calcium hypophosphoricum, calcium subphosphorosa S: kalcijev hipofosfit ang: calcium hypophosphite	sol kalcijeve baze in hipofosforjeve kisline z reducirajočimi lastnostmi
calcaria lactica lat.S: calcium lacticum	sol, pridobljena iz mlečne kisline in kalcijevega

S: kalcijev laktat, E327 ang: calcium lactate	karbonata, uporablja se za intravensko ali peroralno nadomeščanje Ca^{2+} ionov.
calcaria muriatica lat.S: calcium chloratum S: kalcijev klorid, E509 ang: calcium chloride	sol, lahko v brezvodni obliki (sušilno sredstvo) in v obliki kristalohidratov, ki se uporablja za nadomeščanje Ca^{2+} ionov (peroralno ali intravensko)
calcaria phosphorica lat.S: calcium phosphoricum, phosphas calcis S: kalcijev fosfat, E341 ang: calcium phosphate	skupno ime za kalcijev dihidrogenfosfat ($\text{Ca}(\text{H}_2\text{PO}_4)_2$), kalcijev hidrogenfosfat (CaHPO_4) in kalcijev fosfat ($\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$), kalcijev hidrogenfosfat se uporablja za hkratno vnašanje kalcijevih in fosfatnih ionov
calomel lat.S: aquila alba, calomel via humida paratum, draco mitigatus, hydrargyrum chloratum via humida paratum, hydrargyrum chloratum mite praecipitatione paratum, hydrargyrum muriaticum mite, manna metallorum, mercurius dulcis, murias hydrargyri mitis, panacea mercurialis, protochloridum S: kalomel ang: calomel (mercury(I) chloride)	staro ime za živosrebrov(I) klorid, ki se je nekoč uporabljal zaradi svojega antiseptičnega, diuretičnega in odvajalnega delovanja, danes le še v analitiki; poimenovanje izvira iz grških besed <i>kalos</i> (pomeni lepo) in <i>melas</i> (pomeni črno)
carbo ligni depuratus lat.S: carbo depuratus, carbo vegetabilis, carbo praeparatus S: rastlinsko oglje ang: charcoal	medicinsko oglje, pripravljeno iz mehkega, navadno lipovega (<i>Tilia</i> sp.) lesa s suho destilacijo, uporablja se zaradi dobrih adsorpcijskih lastnosti (pri zastrupitvah)
carbo ossium	

lat.S: ebur ustum S: živalsko oglje ang: animal charcoal	ogljje, pripravljeno s suho destilacijo snovi živalskega izvora, zlasti kosti, ima dobre adsorpcijske lastnosti, včasih so ga uporabljali za vnašanje železa
carbo spongiae lat.S: spongia usta S: žgana spužva ang: burnt sponge	nad plamenom žgana narezana in zdrobljena spužva (<i>Euspongia officinalis</i>), iz nje pripravljena tinktura se je uporabljala za zdravljenje golšavosti, težav z očmi, prebavili in dihali
carboneum sulfuratum lat.S: alcohol sulfuris S: ogljikov disulfid ang: carbon disulfide	hlapna tekočina, pripravljena tako, da pri visoki temperaturi skozi oglje spustijo pare žvepla, uporablja se kot nepolaro topilo
chameleon minerale lat.S: kalium manganicum crudum S: mineralni kameleon ang: chameleon mineral	staro ime za kalijev manganat(VII), ki pri redukciji spremeni barvo do zelene, rjave ali pa se razbarva (od tukaj izhaja ime kameleon), uporablja se za pripravo destilirane vode in zunanje ali oralno kot antiseptik
cinnabar lat.S: hydrargyrum sulfuricum rubrum S: cinabarit ang: cinnabar (mercury(II) sulfide)	staro ime za živosrebrov(II) sulfid, najpomembnejšo živosrebrovo rudo, spojino rdeče barve, ki se je nekoč uporabljala kot pigment (16)
colombo lat.S: calumba S: kolombo ang: calumba	korenina vzhodnoafriške tropske vzpenjavke <i>Jateorhiza palmata</i>, ki vsebuje izokinolinske alkaloide, zlasti palmatin in jatrorizin, in se je nekdanj uporabljala kot antidiaroid
cornum cervi ustum lat.S: album graecum, cranium humanum philosophice	posušeni, nad močnim ognjem žgani in uprašeni jelenovi rogovi (<i>Cervus elaphus</i>), ki so se

praeparatum, ebur ustum album, magisterium cornu cervi, os ustum S: žgani jelenovi rogovi ang: burnt hartshorn	uporabljali za zaustavljanje krvavitev, kot adsorbent pri diareji, antacid in adstringent
cortex chinae fuscus lat.S: cortex peruvianus S: skorja kininovca ang: cinchona bark	posušena in uprašena skorja južnoameriškega kininovca (<i>Cinchona</i> sp.), ki se je uporabljala kot prah, izvleček ali infuz in vsebuje več alkaloidov, med katerimi so glavni kinin (antimalarik), kinidin (antiaritmik, antifibrilant), kinhonin in kinhonidin, čreslovine (adstringent), grenčine ter eterična olja, danes se skorja kininovca uporablja samo še za vzbujanje apetita, izoliran kinin pa je za zdravljenje malarije še vedno v uporabi
cortex chinae Calisaye lat.S: cortex chinae calisayae, cortex chinae regius S: skorja kininovca vrste <i>Calisayae</i> ang: <i>Chincona Calisayae</i> cortex	skorja, ki se od navadne skorje kininovca se razlikuje samo po vsebnosti alkaloidov, danes se za pridobivanje in izolacijo kinina uporablja samo še vrsta <i>Cinchona succirubra</i>
cortex fructus citri lat.S: cortex limonis S: limonina skorja ang: lemon peel	skorja, ki vsebuje hlapno eterično olje (sestavljeno zlasti iz limonena, citrala, citronelala ...), ki se uporablja zlasti zaradi njegovega vonja (aromatik) in kot izboljševalec okusa (korigens)
cremor tartari lat.S: cristalli tartarici, cristalli tartari, kalinum hydrotartaricum, kalium bitartaricum, kalium hydrotartaricum, tartaras lixivae S: vinski kamen ang: potassium bitartrate (cream of tartar)	staro ime za kalijev hidrogentartrat, ki nastaja pri fermentaciji grozdnega soka, deluje šibko odvajalno

creta alba lat.S: calcaria carbonica, calcium carbonicum nativum, calcium carbonicum praecipitatum, creta laevigata S: bela kreda, E170 ang: calcium carbonate	staro ime za kalcijev karbonat, navadno kot apnenec, ki se uporablja kot pomožna snov in zdravilna učinkovina
electuarium aperiens lat.S: electuarium e senna, electarium lenitivum, lenitio S: odvajalni elektuarij ang: lenitive electuary	elektuarij iz listov sene (<i>Senna</i> sp.), koriandrovih semen (<i>Coriandrum sativum</i>) ali eteričnega olja, indijskega nagnaja (<i>Cassia fistula</i>), plodov tamarinde (<i>Tamarindus indica</i>), sliv (<i>Prunus domestica</i>), fig (<i>Ficus carica</i>) in preprostega sirupa ali medu, ki deluje odvajalno
electuarium aromaticum lat.S: electuarium stomachicum, lenitio stomachicum S: aromatični elektuarij ang: aromatic electuary	elektuarij, pripravljen iz medu, skorje cimetovca (<i>Cinnamomum verum</i>), ingverja (<i>Zingiber officinale</i>), semena kardamoma (<i>Elettaria cardamomum</i>) in muškatnega oreščka (<i>Myristica fragrans</i>), ki se je uporabljal pri koliki, slabosti in diareji
elixirum acidum Halleri lat.S: acidum Halleri, elixirium acidi Halleri, liquor acidus Halleri, mixtura sulfurica acida S: kisli Hallerjev eliksir ang: Halleri's acid	po Albrechtu von Hallerju (1708–1777) zmes koncentrirane žveplove(VI) kisline in etanola v volumskem razmerju 1 : 3, ki so jo uporabljali za zdravljenje vročičnih bolezni
emplastrum adhaesivum lat.S: emplastrum linteo extensivum S: lepljivi obliž ang: adhesive plaster	obliž, ki se je v preteklosti pripravljala na veliko načinov, eden izmed njih je ta, da so zmleli kavčuk, ga segrevali, dodali parafin in svinčev obliž kot bazo (ta je pripravljen iz svinčevega(II)

	oksida, olivnega olja in vode), segrevali toliko časa, da je zmes postala tekoča, kar so potem nanašali na primeren material, kjer se je ohladila in dobila obliko obliža
emplastrum adhaesivum extensum lat.S: Sparadrap. S: lepljivi obliž v obliki dolgega traku ang: adhesive plaster tape	obliž, po sestavi enak lepljivemu obližu, le da so ga nanesli na materiale v obliki dolgega traku in so ga lahko rezali na različno velike dele
emplastrum album lat.S: emplastrum cerussae S: beli svinčev obliž ang: white lead plaster	obliž, pripravljen s segrevanjem svinčevega(II) oksida in olivnega olja, pri čemer nastane lepljiv poltrdni svinčev oleat, primeren za nanašanje na tkanine
emplastrum anglicanum lat.S: emplastrum glutinosum S: angleški obliž ang: anglicanum plaster	obliž, pripravljen iz želatine ribjih mehurjev, etanola, glicerola, vode in benzoinske tinkture (benzoin naredi obliž rahlo vodoodporen), uporabljali so ga pri manjših poškodbah kože
emplastrum chantharidum lat.S: emplastrum vesicans, Vesicatorium consultum S: obliž s kantaridinom ang: cantharidine plaster	obliž, pripravljen tako, da so kantaridin (terpenoid, ki ga izloča španska muha – <i>Lytta vesicatoria</i>) raztopili v kloroformu, dodali rumeni čebelji vosek in lanolin ter segrevali toliko časa, da je kloroform popolnoma izhlapel, uporabljali so ga pri vnetnih težavah na koži in pri poškodbah kože, kjer so nastali mehurji
emplastrum canthardium perpetuum lat.S: emplastrum Euforbii S: obliž s kantaridinom za	obliž, pripravljen na enak način kot obliž s kantaridinom, le da je namenjen večkratni uporabi

večkratno uporabo ang: cantharidine plaster for repeated use	
emplastrum cetacei lat.S: emplastrum Spermatidis Ceti S: obliž s kitovim voskom ang: spermaceti plaster	obliž, pripravljen iz kitovega voska, čebeljega voska in olivnega olja, ki se je uporabljal pri površinskih razjedah, pogosto pa se mu je dodajalo tudi zdravilne učinkovine
emulsio olei amygdalarum lat.S: emulsio amygdalina, emulsio communis, emulsio oleosa, mixtura oleosa S: emulzija iz mandljevega olja ang: almond oil emulsion	emulzija, sestavljena iz mandljevega olja, uprašenega arabskega gumija, sladkorja in destilirane vode, ki se je včasih uporabljala kot blažilno in hranljivo sredstvo, kot primeren vehikel za zdravilne učinkovine in se uporablja, kot pomožna snov pri dermalnih farmacevtskih oblikah
extractum acori lat.S: extractum calami aromatici, extractum calami aromat. S: izvleček kolmeža ang: extract of acorus	izvleček korenike pravega kolmeža (<i>Acorus calamus</i>), ki pospeši izločanje slin in prebavnih sokov, s tem spodbuja tek, ureja prebavo (akutne in kronične prebavne motnje, krče, vetrove) in deluje pomirjevalno (17)
extractum cicutae lat.S: extractum conii maculati S: izvleček pikastega (pegastega) mišjaka ang: extract of hemlock	izvleček, ki vsebuje piperidinski alkaloid koniin, ki povzroči paralizo osrednjega živčnega sistema in je smrtno nevaren, najbolj je znan po tem, da so z njim najverjetneje usmrtili Sokrata
extractum fellis tauri lat.S: fel tauri inspissatum S: izvleček govejega žolča ang: ox bile extract	izvleček, ki se je uporabljal za izboljšanje presnove maščob, lipidotopnih vitaminov, pri kronični konstipaciji, proti žolčnim kamnom in za zmanjševanje vnetja jeter

extractum ferri pomati lat.S: extractum malatis ferri, extractum matis pomatum, extractum pomi ferratum, ferrum malicum S: izvleček kislega jabolka z železom ang: ferrated extract of apples	izvleček, pripravljen tako, da so železo uprašili, dodali zrelo kislo jabolko in vodo, pustili dva dni, filtrirali in odparili topilo do suhega ekstrakta, ki so ga pred uporabo razredčili z vodo, uporabljali so ga pri anemijah
extractum graminis lat.S: extractum melago graminis S: izvleček plazeče pirnice ang: extract of couch grass	izvleček korenike plazeče pirnice (<i>Elymus repens</i>), ki se je v preteklosti uporabljal pri lažšanju težav z vnetim mehurjem, kot holagog, pri zdravljenju protina, vročine in pri revmatičnih težavah
extractum opii lat.S: extractum laudani S: izvleček opija ang: extract of opium	izvleček iz glavice vrtnega maka (<i>Papaver somniferum</i>) pripravljen tako, da se zareže v glavice vrtnega maka, iz katerega se potem izceja mleček, ki vsebuje alkaloide morfin, kodein, tebain, papaverin, noskapin, zato deluje analgetično, antitusično, antidiaroično in spazmolitično; vsebuje pa tudi kavčuk, mekonsko kislino, maščobe, gumije, smole, minerale in vodo
extractum ovariale lat.S: glanduovinum S: izvleček ovarijev ang: ovarian extract	izvleček, ki so ga uporabljali pri odpravljanju težav v menopavzi in pri dismenoreji zaradi hipofunkcije jajčnikov, na podlagi razmišljanja, da hormoni v izvlečku spodbudijo tvorbo lastnih hormonov
extractum plumbicum lat.S: acetum lithargyri, acetum plumbi, acetum saturni, extractum saturni, liquor plumbi subacetici,	vodna raztopina svinčevega acetata, imenuje se po zdravniku Tomasu Goulardu in se je v preteklosti uporabljala kot adstringent, vendar je to vodilo do

plumbum aceticum solutum, plumbum aceticum basicum solutum, plumbum hydrico- aceticum solutum, subacetas plumbicus S: izvleček svinčevega(II) acetata ang: extract of lead(II) acetate	številnih zastupitev s svincem
extractum secalis cornuti lat.S: extractum haemostaticum S: izvleček roženega rožička ang: extract of ergot	izvleček sklerocija glive škrlatnordeče glavnice (<i>Claviceps purpurea</i>), ki vsebuje alkaloidne ergometrin, ergotamin, ergozin, ergokristin, ergokriptin in ergokornin, uporablja se za zaustavljanje krvavitev iz maternice, stimulacijo gladkih mišic uterusa, pri terapiji hipertenzije in migrenskih glavobolih
extractum strychni lat.S: extractum nucis vomicae S: izvleček strihninovca ang: extract of nux vomica	izvleček semen strihnovca (<i>Strychnos nux-vomica</i>) vsebuje alkaloida strihnin in brucin, ima analeptično delovanje, vendar zaradi toksičnosti ni več v uporabi, včasih se je uporabljal tudi kot rodenticid
extractum thymi compos. saccharatum lat.S: pertussinum S: sladkan izvleček timijana ang: sweetened extract of thyme	izvleček z eteričnim oljem vrtnega timijana (<i>Thymus vulgaris</i>), ki vsebuje timol, karvakrol, limonen ... in se uporablja pri težavah z dihalni (sekretolitični in sekretomotorni ekspektorant, bronhospazmolitik), ima tudi bakteriostatično in fungicidno delovanje
ferrum oxydatum (fuscum) lat.S: crocus martis adstringens (aperitivus) S: železov(III) oksid	anorganska spojina trovalentnega železa, ki je v naravi v mineralu hematitu, ljudsko poimenovanje zanj je krvavec in so ga včasih uporabljali pri

ang: iron(III) oxide	težavah povezanih s pomanjkanjem železa, danes se v farmaciji uporablja kot pigment
flores aurantiorum lat.S: flores naphae S: cvetovi grenkega pomarančevca ang: orange blossom	cvetove grenkega pomarančevca (<i>Citrus aurantium</i> ssp. <i>aurantium</i>), njegovo eterično olje in destilate se uporablja kot blag sedativ pri odpravljanju težav z depresijo, tesnobo, nespečnostjo, povečuje apetit in kot aromatik
flores Brayerae lat.S: flores kosso S: cvetovi <i>Hagenia abyssinica</i> ang: brayera flower	cvetovi drevesa vrste <i>Hagenia abyssinica</i> , ki izhaja iz osrednje in vzhodne Afrike, vsebujejo zdravilno učinkovino imenovano <i>kosso</i> , ki se še danes uporablja kot antihelmintik
flores cinae lat.S: semen contra vermes, semen santonici S: cvetovi rastline vrste <i>Artemisia cina</i> ang: santonica flower	cvetovi vrste pelina <i>Artemisia cina</i> , ki izhaja iz območja v Aziji (Kitajska, Kazahstan, Kirgizistan), vsebujejo zdravilno učinkovino <i>santonin</i> , ki se je včasih uporabljala kot antihelmintik, danes pa ga nadomeščajo drugi, bolj varni pripravki
flores salis ammoniae Martiales lat.S: ammonium chloratum ferratum, ammonium mastiatum, ammonium muriaticum mastiatum S: železov in amonijev klorid ang: iron and ammonium chloride	spojina s formulo $[\text{Fe}(\text{NH}_3)_2]\text{Cl}_2$, kristalizira v obliki cvetov, kar nakazuje tudi njeno latinsko ime <i>flores</i> , ima adstringentno delovanje
flores sulfuris lat.S: sulfur citrinum, sulfur sublimatum S: žveplov cvet ang: flower of sulfur	žveplo, pripravljeno in očiščeno s postopkom sublimacije, uporabljalo se je za zdravljenje različnih kožnih bolezni
flores sulfuris loti	

lat.S: sulfur depuratum, sulfur sublimatum depuratum, sulfur sublimatum lotum, sulfuretum sublimatum lotum S: prečiščeno žveplo ang: purified sulfur	žveplo, očiščeno z dodatkom amoniaka, pri tem nastane fin rumen prašek, ki se je včasih uporabljal kot laksativ, danes pa zlasti v dermalnih pripravkih zaradi protimikrobnega in keratolitičnega delovanja
flores virides Aeries lat.S: Aerugo crystallisata, cuprum aceticum S: zeleni cvet ang: green flower	staro ime za bakrov(II) acetat, v obliki zeleno-modrih kristalov, ima fungicidno delovanje in se uporablja tudi kot pigment
flores zinci lat.S: zincum oxydatum, zincum oxydatum venale S: cinkov cvet ang: zinc flower	staro ime za cinkov oksid, v vodi težko topno cinkovo spojino, ki se v farmaciji uporablja kot zdravilna učinkovina za dermalno uporabo, kot cinkova pasta, ki deluje adstringentno, suši površino kože ter celi rane, kot beli pigment je sestavina izdelkov, ki nudijo zaščito pred UV-sevanjem
hepar sulfuris kalinum lat.S: hepar sulfuris ad usum internum, kalium sulfuratum purum S: žveplena jetra ang: liver of sulfur	temno rjava zmes, ki nastane pri segrevanju kalijevega karbonata in žvepla, nastanejo metastabilne zmesi kalijevega sulfida, kalijevih polisulfidov, kalijevega tiosulfata, kalijevega sulfata in kalijevega hidrogensulfida (K_2S, K_2S_2, K_2S_3, K_2S_4, K_2S_5, $K_2S_2O_3$, K_2SO_4, KHS), ki so jih včasih uporabljali pri težavah z želodcem, dihali in sečili
hepar sulfuris vulgare lat.S: kalium sulfuratum pro balneo S: žveplena jetra za kopanje ang: liver of sulfur for bath	zmes kalijevega sulfida, kalijevih polisulfidov, kalijevega tiosulfata, kalijevega sulfata in kalijevega hidrogensulfida, raztopljena v etanolu,

	z dodatkom eteričnih olj in terpentina
hepar sulfuris calcareum lat.S: calcaria sulfurata, calcium sulfuratum S: kalcijeva žveplena jetra ang: lime sulfur	zmes nastala s segrevanjem kalcijevega hidroksida in žvepla, vsebuje žveplo, kalcijeve polisulfide in kalcijev tiosulfat in so jo uporabljali v dermalnih pripravkih kot fungicid in antiskabid, velja pa tudi za prvi sintetični pesticid
herba capilli Veneris lat.S: herba adianti S: zel venerinih laskov ang: herb of maidenhair fern	zel praprotnice venerini laski (<i>Adiantum capillus-veneri</i>), ki so jo včasih, nekatera ljudstva pa še danes, uporabljali notranje za zdravljenje revmatizma, kot poparek pri pikih insektov in jo kadili pri težavah z nespečnostjo
herba cicutae lat.S: herba conii S: zel pikastega (pegastega) mišjaka ang: herb of poison hemlock	zel, ki vsebuje piperidinski alkaloid koniin, ki sodi med nevrotoksine in so ga v Antiki uporabljali za usmrtitve, z njim je bil najverjetneje usmrčen tudi Sokrat
herba jaceae lat.S: herba violae tricoloris S: zel divje vijolice ang: wild pansy herb	zel divje vijolice (<i>Viola tricolor</i>), ki vsebuje flavonoide, salicilno kislino, sluzi ter čreslovine, krepila naj bi imunski sistem, pospeševala znojenje, čistila kri in pomirjala, v preteklosti so uporabljali tudi obkladke iz prevretka zeli divje vijolice, ki so jih uporabljali pri kožnih težavah (luskavica, srbečica) in revmatičnih obolenjih
herba linguae cervinae lat.S: herba scolopendrii S: zel jelenovega jezika ang: hart's tongue herb	zel jelenovega jezika (<i>Phyllitis scolopendrium</i>), ki ima adstringentno delovanje, uporablja se pri zdravljenju jeter in vranice (obstrukcija) ter pri težavah z dihalni
hydrargyrum praecipitatum	

album lat.S: hydrargyrum amydato-bichloratum, hydrargyrum bichloratum ammoniatum, mercuri ammonium-chlorid, mercurius praecipitatus albus S: beli živosrebrov precipitat ang: white mercury precipitate	staro ime za polimerni živosrebrov(II) aminoklorid, ki se obori med uvajanjem amoniaka v vodno raztopino živosrebrovega(II) klorida, uporabljal se je kot antiseptik in zaradi šibkega oksidativnega delovanja za beljenje peg
hydrargyrum sublimatum corrosivum lat.S: bichloratum hydrargyri, deutochloridum hydrargyri, draco volans, hydrargyrum bichloratum, hydrargyrum bichloratum corrosivum, hydrargyrum muriaticum corrosivum, mercurius sublimatus corrosivus, murias hydrargyri corrosivus, perchloridum hydrargyri, sublimatum corrosivum S: živosrebrov korozivni sublimat ang: mercury corrosive sublimate	staro ime za živosrebrov(II) klorid, belo, jedko, kristalno snov, ki se čisti s sublimacijo, uporabljala se je za razkuževanje ran, kože, opreme in zdravljenje infekcijskih bolezni, npr. sifilisa
ichthyocolla lat.S: colla piscium S: želatina iz ribjega mehurja ang: isinglass	želatina, ki jo pridobivamo iz plavalnega mehurja večjih rib, tako da jo operejo in osušijo ter zmeljejo v prah, uporablja se zlasti v kulinariki
ichthyolum lat.S: ammonium, sulfobituminicum, ammonium sulfogyrodalicum, ammonium sulfoichthyolicum, isarolum, lithium sulfoichthyolicum, pisciolum S: ihtiol	snov črne barve, ki se pridobiva s suho destilacijo oljnih skrilavcev, ki vsebujejo kerogen, deluje antiseptično, protivnetno, spodbuja obnovo kože ter v koži širi krvne žile, s čimer se poveča prekrvavitev, uporablja se v mazilih pri terapiji tufov, glivic in srbečice

ang: ichtyol	
indigo lat.S: indicum S: indigo ang: indigo	modro barvilo, ki se pridobiva iz indigovca (<i>Indigofera tinctoria</i>), vsebuje glikozid indikan, listni poganjki se macerirajo v vodi z dodatkom kalcijevega hidroksida, prečistijo in posušijo, včasih so ga uporabljali tudi pri vnetjih, oteklinah in razjedah
kamala lat.S: glandulae rottlerae S: kamala ang: kamala	žleze s površine ploda azijskega tropskega drevesa <i>Mallotus philippensis</i> , ki vsebujejo rdečo smolo z derivati floroglucinola, zlasti malotoksin, kamalin in izorotlerin, nekdanje so se uporabljale kot anthelmintik
kreosol lat.S: creosolum, homoguaiacolum S: kreosol ang: creosol	trivialno ime za 4-metil-2-metoksifenol, tekočino, ki se lahko pridobiva iz smole drevesa gvajakovca (<i>Guaiacum officinale</i>), ki raste na Antilih, v Braziliji, Kolumbiji in Venezueli, ali svetega gvajakovca (<i>Guaiacum sanctum</i>), ki raste na Floridi, Kubi in Bahamih, s suho destilacijo s cinkovim prahom, ima protimikrobno delovanje
kreosotal lat.S: creosotalum, kreosotalum carbonicum, kreosotum carbonicum S: kreozot ang: creosote	zmes fenola in njegovih derivatov (guajakol, kreosol, krezol, ksilenol in drugi polifenoli), včasih se je uporabljal pri tuberkulozi, ki še ni zelo napredovala, pri katarju, terapiji ulkusov, spiranju zob, zobobolu ter kot iritant, antiseptik, sedativ, anestetik, domačini na Karibskem otočju pa so ga uporabljali tudi pri terapiji sifilisa, danes se sintetično pridobljeni kreozot uporablja kot ekspektorant in antidiaroid

kreosotum valerianicum lat.S: eosotum S: eozot ang: eosot	ester kreozota in valerianske kisline, ki so ga uporabljali kot bolj čisto in s tem učinkovitejšo in varnejšo učinkovino od kreozota pri zdravljenju tuberkuloze
lac sulfuris lat.S: magisterium sulfuris, sulfur praecipitatum, sulfuretum praecipitatum S: žveplovo mleko ang: milk of sulfur	staro ime za oborjeno žveplo, pripravljeno z obarjanjem raztopin žveplovih spojin s kislino, uporabljalo se je za zdravljenje različnih kožnih bolezni
laudanum lat.S: meconium, opium S: lavdanum ang: laudanum	tinktura opija, ki se uporablja kot močan analgetik, danes se pripravi z odstranitvijo večine noskapina, ki ima emetično delovanje
lignum haematoxyli lat.S: lignum campechianum S: les višnjeve pražiljke <i>campechianum</i> ang: logwood	les srednjeameriškega drevesa višnjeve pražiljke (<i>Haematoxylum campechianum</i>), uporablja se za pridobivanje histološkega barvila hematoksilina
lignum sanctum lat.S: lignum guajaci S: les gvajakovca ang: Guaiac wood	les drevesa gvajakovca (<i>Guaiacum officinale</i> ali <i>Guaiacum sanctum</i>), iz katerega se je izoliral gvajak
linimentum ammoniatum lat.S: linimentum volatile S: amonijev liniment ang: ammonia liniment	tekoča etanolna emulzija mila, ki se je včasih uporabljala kot rubefacient pri revmatičnih in nevralgičnih bolečinah, pri vnetem grlu in modricah
linimentum saponato-comphoratum lat.S: linimentum saponato-	zmes vode, mila, etanola, kafe in včasih tudi različnih zelišč (pelin, rožmarin ...), ki se je

camhoratum liquidum, opodeldoc, spiritus saponis camphoratus S: milnato-kafrino mazilo ang: camphorated soap liniment (opodeldoc)	včasih uporabljala pri revmatizmu in kačjih ugrizih
liquor adhaesivus lat.S: acetonum-collodium S: tekoči obliž ang: liquid plaster	pripravljen iz kolodija (celulozni dinitrat), eteričnega olja nageljnovih žbic (<i>Syzygium aromaticum</i>), amilacetata, benzena in acetona, včasih se je uporabljal pri ozeblinah, majhnih urezninah in odrgninah
liquor aluminii acetici lat.S: aluminium aceticum solutum, liquor Burowi, solutio aluminii acetici crudi S: raztopina aluminijevega acetata ang: aluminium acetate solution	raztopina, pridobljena z reakcijo aluminijevega sulfata, kalcijevega karbonata, vode in koncentrirane očetne kisline, ima adstringentno in šibko antiseptično delovanje, uporablja se za preprečevanje nastanka parodontoze ter v deodorantih in antiperspirantih
liquor ammonii acetici lat.S: ammonium aceticum solutum, spiritus mindereri concentratus S: raztopina amonijevega acetata ang: ammonium acetate solution	raztopina soli, pridobljene z reakcijo amonijevega karbonata z očetno kislino, zelo stara učinkovina, ki so jo uporabljali pri težavah z vnetim grlom, pri občutku povečane toplote v predelu trebuha in na obrazu ter pri ljudeh, ki so se veliko potili, povzroči tudi povečan pretok urina
liquor ammonii anisati lat.S: spiritus salis ammonii anisati S: raztopina amoniaka z janežem ang: anisated solution of ammonia	zmes amoniaka, etanola in eteričnega olja janeža (<i>Pimpinella anisum</i>), včasih se je uporabljala kot ekspektorant, refleks kašlja povzročajo amonijeve ioni, eterično olje janeža pa ima vlogo sekretolitika in sekretomotorika
liquor ammonii caustici	

lat.S: ammonia, ammonia aqua soluta, ammonia pura liquida, ammonium causticum, ammonium causticum solutum S: jedka amoniakalna raztopina ang: caustic ammonium solution	jedka, 10-odstotna vodna raztopina amoniaka, ki se je uporabljala kot refleksni respiratorni analeptik, danes pomemben reagent
liquor argentamini lat.S: argentaminum S: raztopina argentamina ang: argentamine solution	raztopina srebrovega fosfata in dietilamina v vodi, ki se je uporabljala kot dezinficent in antiseptik
liquor ferri albuminati lat.S: ferrum albuminatum solutum S: raztopina železovega albuminata ang: iron albuminate solution	raztopina, pripravljena iz železovega oksida, albumina in vode, da so albuminatu povečali topnost, so dodali še natrijev hidroksid, uporabljali so ga pri anemijah
liquor ferri jodati lat.S: ferrum jodatum solutum S: raztopina železovega(III) jodida ang: solution of iodide of iron	raztopina, ki se je uporabljala pri povečevanju apetita, izboljšanju prebave, pomanjkanju železa, dispepsiji, ima tudi diuretični in odvajalni učinek
liquor ferri oxychlorati lat.S: ferrum oxychloratum solutum S: raztopina železovega oksiklorida ang: iron oxychloride solution	raztopina, pripravljena s segrevanjem železovega(III) oksida in železovega(III) klorida, nastane železov oksiklorid (FeOCl), ki se raztopi v vodi
liquor Hoffmani lat.S: liquor anodynus mineralis Hoffmani, spiritus aetheris S: Hoffmannove kapljice ang: Hoffmann's anodyne liquor	zmes dietiletra in etanola v volumskem razmerju 1 : 3, ki se je uporabljala kot sedativ in spazmolitik
liquor perchlorici lat.S: ferri-chloridum, ferrum sesquichloratum solutum, liquor	kisla, jedka raztopina rjave barve, ki se je včasih uporabljala pri pripravi pitne vode, zaradi svojega

ferri sesquichlorati, oleum martis S: raztopina železovega(III) klorida ang: iron(III) chloride solution	adstringentnega delovanja pa za zaustavljanje manjših krvavitev
liquor formaldehydi saponatus lat.S: lysoformum S: raztopina mila in formaldehida ang: soap solution with formaldehyde	raztopina, ki se je uporabljala kot antiseptik in pri dezinfekciji prostorov, pripravi se iz formaldehida, kalijevega mila, etanola in vode
liquor haemotoxyli lat.S: liquor campechiani S: tekočina višnjeve pražiljke ang: logwood solution	naravno barvilo ter pomemben vir histološkega barvila hematoksilina, ki se pripravlja iz lesa višnjeve pražiljke (<i>Haematoxylum campechianum</i>)
liquor hollandicus lat.S: aethylenum chloratum, elaylum chloratum S: nizozemska tekočina ang: Dutch liquid	staro ime za 1,2-dikloroetan, toksično spojino, ki se pridobiva z reakcijo etena in klora, prvi je to spojino opisal nizozemski kemik, po čemer je dobila tudi ime
liquor guajaci lat.S: liquor guaiaci sancti S: tekočina gvajakovca ang: liquid of guaiac	tekočina, ki so jo pridobivali iz lesa gvajakovca (<i>Guaiaecum sanctum</i> ali <i>Guaiaecum officinale</i>) in so jo včasih uporabljali pri zdravljenju kašlja, ter kot podporno terapijo pri revmatičnih obolenjih
liquor kalii acetic lat.S: acetas lixivae, kalium aceticum solutum, liquor terrae foliatae tartari S: raztopina kalijevega acetata ang: potassium acetate solution	raztopina kalijeve soli očetne kisline, ki se je včasih uporabljala kot diuretik in sredstvo za naalkaljenje urina
liquor kalii arsenicosi lat.S: kalium arsenicosum solutum, liquor potassii arsenitis, solutio arsenicalis Fowleri, tinctura	raztopina, ki je ime je dobila po zdravniku in lekarnarju Thomasu Fowlerju, ki je iz slabo topnega arzenovega(III) oksida, pripravil dobro

mineralis Fowleri S: raztopina kalijevega arzenata(III) ang: potassium arsenate(III) solution	topen kalijev arzenat(III), uporabljala naj bi se 1-odstotna vodna raztopina, ki ji je dodal tudi sivko in je bila v njegovem času skoraj panacea
mars lat.S: ferrum S: železo ang: iron	elementarno železo sodi med prehodne elemente, je tudi v človeškem organizmu, v farmaciji sta najpomembnejši obliki železo(II) in železo(III), ki sta v različnih spojinah (pomožnih snoveh in zdravilnih učinkovinah), staro poimenovanje je po rimskem bogu vojne in planetu
mercurius jodatus flavus lat.S: hydrargyrum jodatum flavum, hydrargyrum subjodatum, joduretum hydrargyrosus, mercurio jodid, protojoduretum hydrargyri S: rumeni živosrebrov(I) jodid ang: yellow mercurius iodide	živosrebrova(I) sol, ki so jo uporabljali pri otečenih bezgavkah, davici, bronhitisu, konjunktivitisu in tumorjih na dojkah
mercurius jodatus ruber lat.S: deutojoduretum hydrargyri, hydrargyrum bijodatum rubrum, hydrargyrum jodatum rubrum, hydrargyrum perjodicum, joduretum hydrargyricum, mercurijodidum, mercurius jodatus ruber S: rdeči živosrebrov(II) jodid ang: red mercurius iodide	živosrebrova(II) sol, po mehanizmu delovanja in toksičnosti podobna korozivnemu sublimatu
mercurius praecipitatus flavus lat.S: hydrargyrum oxydatum flavum, hydrargyrum oxydatum via	staro ime za fino uprašen živosrebrov(II) oksid, ki je zaradi majhnih delcev rumene barve in se je

humida paratum, hydrargyrum praecipitatum flavum, mercurioxyd, mercurium oxydatum via humida paratum, mercurius praecipitatus flavus, oxydum hydrargyri flavum S: rumeni živosrebrov oksid ang: yellow mercury oxide	pogosto uporabljal kot antiseptik in konzervans v farmacevtskih oblikah za oči
mercurius praecipitatus ruber lat.S: hydrargyrum oxydatum, hydrargyrum oxydatum rubrum, hydrargyrum rubrum S: rdeči živosrebrov oksid ang: red mercury oxide	staro ime za živosrebrov(II) oksid, ki je zaradi večjih delcev rdeče barve in se je uporabljal kot antiseptik za roke in rane, ne pa v farmacevtskih oblikah za oči
mercurius vivus lat.S: hydrargyrum S: živo srebro ang: mercury	kovina v tekočem agregatnem stanju pri standardnih pogojih, ime je dobila iz grščine, in sicer <i>hydros</i> pomeni voda, <i>argyron</i> pa srebro, v preteklosti se je v zdravstvene namene veliko uporabljala (mazila, inhalacije)
minium lat.S: plumbum hyperoxydatum, plumbum oxydato-hyperoxydatum, plumbum oxydatum fuscum, plumbum oxydatum rubrum, plumbum peroxydatum, plumbum superoxydatum S: minij ang: minium	staro ime za svinčev(II, IV) oksid, ki se je uporabljal kot rdečeoranžno barvilo in za izdelavo svinčevih obližev, ime je dobil po španski reki Minus, kjer je bil prvič odkrit
muriaticum lat.S: hydrochloricum S: klorovodik	staro ime za plinasti vodikov klorid, ki se uporablja v sintezi in analizi zdravil

ang: hydrogen chloride	
nitrum depuratum lat.S: kalium nitricum, nitras lixivae, nitrum, sal nitri, salpeter S: kalijev nitrat, E252 ang: potassium nitrate	sol dušikove(V) kisline, njegovo staro ime je tudi navadni soliter
oleum animale Dippeli lat.S: olem animale aethereum, oleum cornu cervi rectificatum S: Dipplovo živalsko olje ang: Dippel's animal oil	olje, ki je ime dobilo po Johannu Dippelu, za katerega so mislili, da je njegov izumitelj, vendar so ga uporabljali že stari Egipčani, za pripravo se uporablja jelenove rogove, olje pa so uporabljali pri močnih bolečinah, težavah z ušesi in kožo in pri povišani ali znižani telesni temperaturi
oleum aurantii florum lat.S: oleum neroli S: eterično olje cvetov grenkega pomarančevca ang: oil of orange flowers	eterično olje, destilirano iz svežih svetov grenkega pomarančevca (<i>Citrus aurantium</i> ssp. <i>aurantium</i>), vsebovati mora od 18–42 % linalola, uporablja se kot aromatik
oleum cacao lat.S: butyrum cacao S: kakavovo maslo ang: cocoa butter	pridobiva se s stiskanjem semen kakavovca (<i>Theobroma cacao</i>), uporablja se kot pomožna snov v farmacevtskih izdelkih, in sicer kot emolient, hranilo, kot supozitориjska podlaga in v kozmetičnih pripravkih
oleum citri lat.S: oleum limonis S: eterično olje plodov limonovca ang: oil of lemon	olje, pridobljeno iz svežih lupin (flaveda) zrelih plodov limonovca (<i>Citrus limon</i>), uporablja se kot aromatik in korigens okusa ter v kozmetične namene, ima tudi antiseptično delovanje, zato so ga včasih uporabljali pri akutnih dihalnih obolenjih
oleum myristicae expressum	

lat.S: balsamum nucistae, oleum nucis moschatae, oleum nucistae S: olje (maslo) semena muškatočca ang: oil of nutmeg	maščobno olje (maslo) iz semena muškatočca (<i>Myristica fragrans</i>), vsebuje zlasti triglicerid miristinske kisline, različne terpenske (sabinen, pinen, limonen ...) in fenilpropanoidne spojine (evgenol, miristicin ...), uporablja se kot izboljševalec okusa številnih zdravil, zmanjšuje agregacijo trombocitov in deluje protimikrobno, deluje tudi psihotropno, protivnetno in antidiaroično
oleum ovi lat.S: oleum ovorum S: olje z jajčnim rumenjakom ang: egg oil	olje, ki se je pridobivalo s kuhanjem celih jajc, v nadaljnji pripravi pa so uporabili samo rumenjak, ki so ga skuhanega zdrobili in dodali olju, ta pripravek so uporabljali pri zdravljenju garij, na ranah za zaustavljanje krvavitev, pri bolečinah v želodcu in infekcijah prebavnega trakta
oleum pini pumilions lat.S: oleum templinum S: eterično olje ruševja ang: oil of dwarf pine needles	eterično olje, pripravljeno iz iglic ruševja (<i>Pinus mugo</i>), lahko se uporablja peroralno kot ekspektorant pri kroničnih bronhitisih, njegova najpogostejša uporaba pa so inhalacije, peroralno so ga včasih uporabljali tudi pri kroničnem revmatizmu
oleum ricini lat.S: oleum castoris, oleum palmae Christi S: ricinusovo olje ang: castor oil	olje, ki se pridobiva s hladnim stiskanjem semen kloščevca (<i>Ricinus communis</i>) in se uporablja pri zaprtju, hemeroidih, bolečinah v črevesju, črevesnem vnetju, krčih in v kozmetičnih pripravkih
oleum sesami bromatum lat.S: bromipinum S: bromirano sezamovo olje	olje, ki se pridobiva s stiskanjem semen sezama (<i>Sesamum indicum</i>), nato se doda brom, uporabljal

ang: brominated sesame oil	se je kot pomožna snov v pripravkih za peroralno, dermalno in subkutano uporabo
oleum tartari per deliquium lat.S: kalium carbonicum solutum, liquamen cinerum clavellatorum, liquor salis tartari S: olje vinskega kamna ang: oil of tartar per deliquium	raztopina kalijevega karbonata, ki so jo pripravili tako, da so vinski kamen žgali, nastal je kalijev karbonat, ki je zelo higroskopen in se s pojavom delikviscence raztopi v oljno raztopino, nastane zelo bazična raztopina z odvajalnim delovanjem
oleum therebinthinale rectificatum lat.S: spiritus therebinthinae S: očiščeno terpentinovo eterično olje ang: oil of turpentin	eterično olje, ki se pridobiva z vodno destilacijo terpentina, nato se spira z raztopino $\text{Ca}(\text{OH})_2$ in dodatno prečisti s frakcionirno destilacijo, vsebuje zlasti α - in β -pinen in se uporablja v inhalacijah pri zdravljenju kašlja in zgornjih dihalnih poti, dermalno poveča prekrvavitev in je tako učinkovit pri težavah z revmatizmom in mišičnih bolečinah
oleum vitrioli lat.S: acidum sulfuricum anglicanum crudum, acidum sulfuricum fumans S: vitriolno olje ang: oil of vitriol	staro ime za kadečo se žveplovo(VI) kislino, ki se pogosto uporablja v sintezi in analizi zdravil, ima konsistenco podobno olju
opian lat.S: narcotin, narcotinum S: narkotin (noskapin) ang: narcotine	derivat benzilizokinolina, eden izmed alkaloidov opija, ima antitusično delovanje
parafinum liquidum lat.S: oleum vaselini S: tekoči parafin ang: liquid paraffin	zmes tekočih ogljikovodikov, ki se uporablja kot pomožna snov emolient
plumbum aceticum lat.S: acetas plumbi acidulus,	svińčeva sol, ki nastane pri reakciji svinčevega(II)

sacharum Saturni S: svinčev(II) acetat ang: lead(II) acetate	oksida in očetne kisline, ima sladek okus, zaradi česar so jo v preteklosti uporabljali kot nadomestek sladkorja, uporabljali so jo tudi pri težavah z bolečimi prsnimi bradavicami, za zdravljenje zastrupitve s strupenim bršljanom in kot adstringent
plumbum carbonicum lat.S: cerussa, cerussa plumbica, plumbum hydrico-carbonicum, plumbum subcarbonicum S: svinčev karbonat - ceruzit ang: lead carbonate	sviņčeva sol, v naravi je kot mineral ceruzit, ki se je včasih kot pigment uporabljal v slikarstvu, uporabljali so ga tudi v kozmetiki
plumbum chloratum lat.S: plumbum muriaticum S: svinčev(II) klorid ang: lead(II) chloride	sviņčeva sol, v naravi je kot mineral kotunit, uporablja se pri pripravi drugih svinčevih spojin
plumbum jodatum lat.S: plumbum hydrojodicum S: svinčev(II) jodid ang: lead(II) iodide	sviņčeva sol, rumena, trdna kristalna snov, ki nastane pri reakciji med svinčevim(II) nitratom in kalijevim jodidom
potio citrica purgans lat.S: limonada magnesiae, limonada purgativa, limonada solvens, potio magnesii citrici effervescens S: napitek magnezijevega citrata ang: magnesium chloride potion	raztopina, pripravljena iz citronske kisline, magnezijevega karbonata in vode, včasih so jo uporabljali kot odvajalo
potio Riverii lat.S: potio antiemetica, potio kalii citrici effervescens S: Rivierov napitek ang: Rivier's potion	raztopina, pripravljena iz citronske kisline, natrijevega ali kalijevega karbonata, vode in sirupa limone, imenovana po zdravniku Lazarusu Rivieru in se je včasih uporabljala kot antiemetik

pulvis æerophorus Seidlitzensis lat.S: pulvis æerophorus anglicanus S: šumeči prašek Seidlitz ang: Seidlitz effervescent powder	prašek, sestavljen iz natrijevega hidrogenkarbonata, natrijevega kalijevega tartrata in vinske kisline, ki se je uporabljal kot odvajalo, zlasti ob rahlo povišani telesni temperaturi, imenovan po vasi Seidlitz
pulvis Doweri lat.S: pulvis ipecacuanhae opiatuS S: Dowerjev prašek ang: Doweri's powder	prašek, pripravljen iz korenine srednje in južnoameriške ipekakuanje (<i>Carapichea ipecacuanha</i>), opija in laktoze, ima stimulatívne, pomirjevalne, protibolečinske in narkotíčne učinke, deluje tudi kot ekspektorant in emetik, drogi imata sinergističen učinek, kar pomeni, da ima sestavljen prašek večji učinek od praška s posameznima drogama, poimenovan po zdravniku Dowerju (ki ga je prvi pripravil)
pulvis glycyrrhizae compositus lat.S: pulvis Kurellae pectoralis, pulvis liquiritiae compositus S: sestavljeni prašek gladkostebelnega sladkega korena ang: compound powder of glycyrrhiza	prašek, pripravljen iz uprašenih delov rastlin gladkostebelnega sladkega korena (<i>Glycyrrhiza glabra</i>), sene (<i>Senna</i> sp.), žvepla, eteričnega olja navadnega komarčka (<i>Foeniculum vulgare</i>) in sladkorja, včasih se je uporabljal kot zelo učinkovito odvajalo
pulvis sinapis desoleatus lat.S: farina seminum sinapis S: prašek semena bele gorjušice ang: powder of white mustard	prašek, pripravljen iz uprašenih semen bele gorjušice (<i>Sinapis alba</i>), vsebuje glikozid sinalbin, včasih se je uporabljal kot rubefacient, ima tudi protimikrobno delovanje, danes se uporablja le kot začimba v kulinariki
resina draconis lat.S: sanguis draconis S: smola zmajeva kri	smola, ki so jo pridobivali iz jagod drevesa <i>Calamus draco</i> ali <i>Daemonorps draco</i>, uporabljali

ang: dragon's blood	so jo kot adstringent, pri krvavitvah, diareji in kot barvilo, ime je dobila po predvidevanju v obdobju srednjega veka, da se snov pridobiva iz zmaja, ki je umrl v boju
resina empyreumatica liquida lat.S: pyroleum fagi empyreumaticum, pix liquida, resina empyreumatica liquida S: empirevmatično olje ang: empyreumatic oil	smola, ki so jo pridobivali s suho destilacijo lesa bukve (<i>Fagus sylvatica</i>), ima močno antiseptično delovanje, draži kožo
resina empyreumatica solida lat.S: pix nigra, pix novalis, pix solida, pyroleum pini S: katran ang: empyreumatic resin	ostanek pri suhi destilaciji oleorezina trdna črna smolasta masa, ki se je uporabljala pri nekaterih kožnih boleznih (tudi pri ihtiozi)
resina guajaci lat.S: guajacolum nativum S: gvajak ang: Guaiac resin	smola, ki so jo pridobivali tako, da so koščke lesa drevesa gvajakovca (<i>Guaiacum officinale</i>) prevreli v slani vodi (na vrhu je nastal oleorezin, ki so ga ločili od vode), uporabljali so jo pri suhem grlu z nabrekliimi mandlji, pri bolečem požiranju, angini in revmatičnih obolenjih
resina jalappae lat.S: magisterium jalappae S: smola jalape ang: resin of Jalap	smola, ki so jo pridobivali tako, da so korenino srednje in južnoameriškega drevesa jalape (<i>Ipomoea purga</i>) zmleli v prah, macerirali z etanolom in vodo, precedili in posušili, da je vlaga izhlapela, ima katarzične učinke, uporabljali so jo kot drastik
resina pini burgundica lat.S: pix alba, pix burgundica S: burgundska smola	smola iz različnih vrst iglavcev iz družine borovk (<i>Abies excelsa</i> , <i>Picea abies</i> , <i>Pinus pinaster</i>), ki so

ang: burgundy resin	jo uporabljali dermalno v mazilih in obližih za povečanje prekrvavljenosti, poimenovana po francoski pokrajini Burgundiji
resina podophylli lat.S: podophyllin S: podofilin, smola ščitastega majskega jabolka ang: resin of Podophyllum	smola, ki so jo pridobivali iz uprašene korenike ščitastega majskega jabolka (<i>Podophyllum peltatum</i>), ki so jo navlažili z etanolom, perkolirali, prelili tinkturo na vodno kopel, da je etanol izhlapel, in dodali vodo ter klorovodikovo kislino, smola se je oborila in so jo lahko odstranili in posušili, tako pripravljena smola ima katarzičen učinek, vlaži kožo, pospešuje prebavo, uporabljala pa se je tudi pri želodčnih in črevesnih obolenjih ter pri kašlju, danes proti bradavicam
resorbinum lat.S: aleptinum, unguentum emulgum S: resorbin ang: resorbin	mazilna podlaga, ki se zelo dobro vpija v kožo, sestavljena iz mandljevega olja, belega ali rumenega voska, mila, želatine, lanolina in vode
saccharinum lat.S: acidum anhydroortfosulfaminobenzolicum S: saharin, E954 ang: saccharin	šibko kisel sulfonamid (od koder prihaja latinsko poimenovanje), uporablja se kot sladilo (primerno tudi za diabetike), korigens okusa
sal amarum lat.S: magnesium sulfuricum crystallisatum, sal amarum catharticum, sal anglicum, sal epsomensis, sal Seidliziensis S: grenka sol, E518 ang: bitter salt	staro ime za magnezijev sulfat, sol izrazito grenkega okusa, eno od najpomembnejših saliničnih odvajal
sal ammoniacum	

lat.S: ammonium chloratum, ammonium chloratum depuratum, ammonium hydrochlorat, ammonium muriaticum depurat., chloramonium, chlorhydras ammoniae, chloretum ammoniae, flores salis ammoniae simplex, murias ammoniae, salmiak S: salmiak ang: ammonium chloride	staro ime za amonijev klorid, ki se je uporabljal kot ekspektorant, za nakisanje urina, deluje diuretično in zdravi alkalozе
sal comunnae lat.S: natrium chloratum, sal gemmae S: natrijev klorid, sol ang: sodium chloride	sol, ki se pridobiva iz kamene ali morske soli, pomemben kot zdravilna učinkovina in pomožna snov, deluje kot diuretik, uporablja se peroralno ali v infuzijah in injekcijskih raztopinah za doseganje primerne koncentracije elektrolitov ter pri nekaterih zastrupitvah
sal cornu cervi lat.S: ammonium carbonicum pyrooleosum S: jelenova sol ang: salt of hartshorn	staro ime za amonijev karbonat, ki se je nekoč pridobival iz jelenovih rogov in se uporabljal kot refleksni respiratorni analeptik in pecilni prašek
sal de duobus lat.S: arcanum duplicatum, kalium sulfuricum, kalsulfat, potassae seu lixivae, sal polychrestum Glaseri, sulfas kalicus, tartarus vitriolatus S: dvojna sol, kalijev sulfat, E515 ang: potassium sulfate	sol, staro ime za kalijev sulfat, ki ima dva kalijeva iona (zato se v latinskih poimenovanjih pojavlja beseda <i>duplicatum</i>), včasih se je uporabljala kot diuretik
sal digestivum Sylvii lat.S: chloras lixivae, chloras potassae, chloras kalcius,	staro ime za kalijev klorid, imenovan po nizozemskem zdravniku Sylviusu, v naravi je kot

chlorkalium, kalichlorat, kalium chloratum, kalium chloricum, kalium chlorid, kalium chlorinicum, kalium muriaticum, kalium muriaticum oxygenatum, kalium oxymuriaticum, sal febrifugum, sal febrifugum Sylvii S: Sylvijska sol, E508 ang: potassium chloride	mineral silvit in kamalit, uporablja se kot zdravilna učinkovina za parenteralno ali peroralno nadomeščanje kalijevih ionov
sal diureticum lat.S: acetas potassae, arcanum tartari, kalium aceticum, magisterium tartari, terra foliata tartari S: diuretična sol, E261 ang: potassium acetate	staro ime za kalijev acetat, ki se je včasih uporabljal kot diuretik in sredstvo za naalkaljenje urina, danes se uporablja pri zdravljenju diabetične ketoacidoze
sal Glauberi lat.S: natrium Glauberi, natrium sulfuricum crystallisatum, sal mirabile Glauberi, sulfas sodae S: Glauberjeva sol ang: Glauber's salt	staro ime za natrijev sulfat dekahidrat, ki se uporablja kot salinično odvajalo, imenovan po alkimistu Johannu Rudolfu Glauberju (1604–1670)
sal mirabile dilapsum lat.S: natrium sulfuricum siccum S: brezvodni natrijev sulfat ang: anhydrous sodium sulfate	natrijeva sol žveplove(VI) kisline, v naravi je kot mineral tenardit, ima odvajalne lastnosti, uporablja se kot sušilno sredstvo in polnilo v trdnih farmacevtskih oblikah
sal mirabile perlatum lat.S: dinatricum hydrophosphoricum, natrium phosphoricum, phosphas sodae S: natrijev hidrogenfosfat, E339	eden izmed natrijevih fosfatov s kemijsko formulo Na_2HPO_4, ima odvajalno delovanje, uporablja pa se tudi za pripravo puferskih raztopin

ang: disodium phosphate	
sal Seignetti lat.S: kalium natrio-tartaricum S: Seignettova sol, E337 ang: Seignette's salt	staro ime za natrijev kalijev tartrat, sol s šibkim odvajalnim delovanjem, v 18. in 19. stoletju ena od najpogostejših sestavin zdravil, imenovano po Pierru Seignettu (1660–1719)
sal sodae lat.S: alcali minerale, carbonas sodae, natrium carbonicum S: soda, E500 ang: baking soda	staro ime za natrijev karbonat, bazično spojino, ki se uporablja kot reagent ali pomožna snov pri izdelavi šumečih tablet
sal tartari lat.S: kalium carbonicum crudum S: pepelika, E501 ang: potash	staro ime za kalijev karbonat, bazično spojino, ki se uporablja kot reagent za pripravo drugih kalijevih spojin
sal thebaicum lat.S: morphiū hydrochloricum, morphiū hydrochloricum, morphi murias S: morfinijev klorid ang: morphine hydrochloride	sol morfina s klorovodikovo kislino, ki se pripravlja za povečanje vodotopnosti spojine
saligeninum lat.S: diathesin S: saligenin (salicilni alkohol) ang: saligenin	aglikon salicina, sodi med hidroksibenzilalkohole, uporablja se kot antiseptik za kožo, deluje keratolitično in lokalno anestetično
santoninum lat.S: acidum anhydrosantoninicum S: santonin ang: santonin	ciklični ester v več vrstah rastlin iz rodu <i>Artemisia</i> (pelin), ki se je včasih uporabljal kot učinkovit antihelmintik, danes pa se zaradi drugih bolj varnih, učinkovitih in širokospektralnih antiparazitikov ne uporablja več
sapo animalis	

lat.S: sapo medullae bovine S: milo iz živalskih maščob ang: animal soap	milo, ki so ga pripravili s segrevanjem živalskih maščob, katerih glavna sestavina je stearin, natrijevega hidroksida in vode, proti koncu postopka so postopoma dodajali natrijev klorid, da je prišlo do izsoljevanja mila, sodi med trda mila
sapo kalinus lat.S: sapo kalinus venalis, sapo mollis, sapo niger, sapo viridis S: kalijevo milo ang: potash soap	milo, ki se pripravi z dodatkom vodne raztopine kalijevega hidroksida k segretemu lanenemu olju, sodi med mehka mila
sapo medicinalis lat.S: sapo durus, sapo medicatus S: medicinsko milo ang: hard soap	milo, ki se pripravi iz olivnega olja, natrijevega hidroksida in vode, uporablja se notranje kot odvajalo ali za povečanje delovanja drugih odvajal, za odstranjevanje žolčnih kamnov in kot pomožna snov pri izdelovanju številnih drugih farmacevtskih oblik, sodi med trda mila
sapo resinosus lat.S: natrium sylvino-abietinicum S: smolnato milo ang: resin soap	milo, ki nastane pri reakciji kisline drevesne smole (zlasti abietinske kisline) z natrijevim hidroksidom, tako da nastanejo natrijeve soli smolnatih kislin, uporablja se zlasti za beljenje
sapo stearinicus lat.S: natrium stearinicum, sapo domesticus, sapo natrico-sebacinus, sapo sebaceus, sapo sebacinus S: stearinsko milo ang: stearinic soap	milo, ki nastane s saponifikacijo stearinske kisline z natrijevim hidroksidom, ki se potem uporablja kot površinsko aktivna snov
solutio alumini aceto-tartarici lat.S: alsolum liquidum S: raztopina aluminijevega	raztopina aluminijeve soli očetne in vinske kisline, deluje adstringentno in kot dezinficent, kot 0,5–2-

acetotartrata ang: aluminium acetotartrate solution	odstotna raztopina se uporablja v pršilih za nos pri obolenjih respiratornega trakta, kot 1–3-odstotna raztopina pa v terapiji dermatitisa
solutio belgica Vlemnigkx lat.S: calcium oxysulfuratum solutum S: Vlemnigkxova raztopina ang: Vlemnigkx's solution	raztopina, ki nastane pri reakciji žvepla s kalcijevim hidroksidom, vsebuje kalcijeve polisulfide, kalcijev tiosulfat (CaS_2O_3) in vodo, uporablja se pri zdravljenju mikrosporije in garij
soziodolum lat.S: acidum biiiodparaphenylsulfonicum, acidum soziodolicum S: soziodol ang: soziodolic acid	antiseptik, nadomestek za jodoform, ki se pripravi iz parafenolsulfonske kisline z jodiranjem
sperma cetum lat.S: cetaceum S: kitov vosek ang: spermaceti	zmes estrov maščobnih kislin in alkoholov (cetilpalmitat), ki deluje emolientno in se uporablja kot podlaga za mazila ali obliže, včasih so ga uporabljali pri otrocih za zdravljenje kašlja, prehlada in pri draženju črevesne sluznice, najdemo ga v lobanji kitov (<i>Physeter macrocephalus</i>)
spiritus aetheris nitrosi lat.S: spiritus nitri dulcis S: sladki špirit solitra ang: sweet spirit of nitre	5-odstotna etanolna raztopina etilnitrita, ima anestetično, diuretično, diaforetično in sedativno delovanje, uporablja se tudi pri draženju želodca s slabostjo in napenjanjem ter pri zniževanju povišane telesne temperature
spiritus aromaticus lat.S: spiritus carmelitarum, spiritus melissae compositus S: aromatični špirit	etanolna raztopina, pripravljena iz eteričnega olja pomarančne lupine, limone, koriandra in janeža, deluje karminativno, uporablja se tudi kot

ang: aromatic spirit	aromatik
spiritus e vino lat.S: spiritus vini S: vinjak ang: brandy	vinski destilat, zorjen v hrastovih sodih, skupaj z mlekom in sladkorjem so ga uporabljali pri zniževanju rahlo povišane telesne temperature, pri zdravljenju kolapsa pa so ga celo vbrizgavali pod kožo
spiritus vitrioli lat.S: acidum sulfuricum dilutum S: vitriolni špirit ang: vitriol spirit	staro ime za razredčeno žveplovo(VI) kislino, ki po farmakopejah vsebuje približno 10 % kisline
stibium kalio-tartarici lat.S: kalium stibio tartaricum, tartaras lixivae et antimon, tartaras lixivae et stibiat, tartarus emeticus, tartarus stibiatus S: bljuvna sol ang: emetic tartar	staro ime za kalijev antimonil tartrat, ki se je nekdanj uporabljal kot emetik, pri vročičnih obolenjih, pri zdravljenju lišmenioze in shistosomoze
stibium oxydatum lat.S: acidum stibiosum, oxydum stibicum via humida paratum, stibium oxydatum emeticum, stibium oxydatum griseum, stibium oxydatum praecipitatum S: antimonov(III) oksid ang: antimony(III) oxide	anorganska spojina antimona, ki je v naravi v obliki mineralov valentinit in senarmontit, v farmaciji nima pomena
succinum lat.S: ambra flava, ambra citrina, electrum S: jantar ang: amber	fosilizirana drevesna smola, ki se je v tradicionalni medicini veliko uporabljala, njene fizikalne lastnosti so odvisne od starosti in razmer pri katerih fosilizira, zaradi njene lastnosti, da se lahko ob drgnjenju s tkanino naelektri, je dobil

	tudi latinsko ime <i>electrum</i> in grškega <i>elektron</i>
syrupus acidi citrici lat.S: syrupus citri S: sirup citronske kisline ang: syrup of citric acid	sirup, pripravljen tako, da se raztopi citronsko kislino v vodi, kar se doda enostavnemu sirupu, uporabljal se je kot napitek
syrupus amygdalarum lat.S: syrupus emulsivus S: mandljev sirup ang: syrup of almond	sirup, pripravljen iz mandljev, sladkorja, rožne vode cvetov grenkega pomarančevca in vode, včasih so uporabljali zmes grenkih in sladkih mandljev, danes pa se zaradi cianida v grenkih mandljih uporabljajo samo sladki mandlji, ima rahlo sedativno delovanje, uporablja se ga tudi pri draženju dihalnih poti
syrupus diacodii lat.S: syrupus papaveri, syrupus papaveris capiti S: sirup z opijem ang: syrup of poppy	sirup, pripravljen tako, da se k tinkturi opija doda sladkor in vodo, ima analgetično in narkotično delovanje
syrupus hypophosphorus compositus lat.S: syrupus hypophosphitum S: sestavljeni sirup hipofosfitov ang: compound syrup of hypophosphites	sirup, sestavljen iz kalcijevega, manganovega, kalijevega, natrijevega in železovega hipofosfita, strihnina, kinina, natrijevega citrata, razredčene hipofosforne kisline, glicerola, sladkorja in vode, uporabljali so ga pri nevrasteniji in tuberkulozi
syrupus mannatus lat.S: syrupus senna cum manna S: sirup sene in mane ang: syrup of senna and manna	sirup, pripravljen iz listov sene (<i>Senna</i> sp.), plodov navadnega komarčka (<i>Foeniculum vulgare</i>), mane (<i>Fraxinus ornus</i>), etanola, sladkorja in vode, uporablja se kot odvajalo
tanninum lat.S: acidum gallotannicum, acidum tannicum	drugo ime za čreslovine, polifenolne spojine, ki so v rastlinskih vakuolah in za katere je značilno, da

S: tanin, taninska kislina ang: tannin, tannic acid	obarjajo alkaloide, proteine in želatino, delujejo adstringentno, zato se pripravki z njimi, uporabljajo pri zdravljenju diareje in zaustavljanju majhnih krvavitev
tereenthina laricina lat.S: tereenthina veneta S: beneški terpentin ang: Venice turpentine	smolnat izcedek, ki se pridobiva z zarezovanjem v skorjo macesna (<i>Larix decidua</i>), uporablja se v inhalacijah za zdravljenje kašlja in katarja zgornjih dihalnih poti, dermalno pospešuje prekrvavitev, ima pa tudi protimikrobno in antihelmintsko delovanje
theriacum lat.S: electuarium anodinum, electuarium aromaticum cum opio, electuarium aromaticum e opio, therica S: terjak ang: theriac	pripravek, ki je vključeval od 64 do 70 sestavin (različni minerali, zelišča, kri in meso živali, strupi, opij, med ...), uporabljal se je kot panacea za vse bolezni in zastrupitve, ime izhaja iz grške besede <i>theriakos</i> (divja zver)
thymolum lat.S: acidum thymicum, acidum thymolicum S: timol ang: thymol	fenolni derivat, kemijsko sodi med krezole, najdemo ga v eteričnem olju vrtnega timijana (<i>Thymus vulgaris</i>), v manjši količini je tudi v eteričnem olju divjega timijana (<i>Thymus serpyllum</i>), deluje kot sekretolitični in sekretomotorni ekspektorant, je bronhospazmolitik, ima antioksidativno, protivnetno, antihepatotoksično, bakterioostatično in fungicidno delovanje
thus lat.S: olibanum S: kadilna bosvelija ang: Frankincense (olibanum)	smola, ki se pridobiva z zarezovanjem v debela različnih vrst drevesa bosvelije (<i>Boswellia</i> sp.), ima stimulatorni in protivnetni učinek, uporablja

	se tudi pri zmanjševanju edemov, pri težavah z glavoboli, v kozmetičnih pripravkih in aromaterapiji
tinctura acori lat.S: tinctura calami aromatica S: tinktura pravega kolmeža ang: acorus calamus tincture	tinktura, pripravljena tako, da se narezane korenike kolmeža (<i>Acorus calamus</i>) prelije z etanolom, vsebuje eterično olje (spojine β -azaron, fenilpropanoidi, monoterpeni, seskviterpeni), ki deluje kot aromatik, digestiv, karminativ in ima pomirjevalni učinek, če se nanaša dermalno, deluje kot rubefacient
tinctura amara lat.S: tinctura stomachica S: grenka tinktura ang: bitter tincture	tinktura, pripravljena iz korenine rumenega svišča (<i>Gentiana lutea</i>), zeli navadne tavžentrože (<i>Centaurium erythraea</i>), zeli pravega pelina (<i>Artemisia absinthium</i>), lista navadnega mrzličnika (<i>Menyanthes trifoliata</i>), skorje cimetovca (<i>Cinnamomum verum</i>) in etanola, uporablja se kot grenčina, spodbuja apetit in poveča izločanje prebavnih sokov
tinctura benzoës composita lat.S: balsamum commendatoris S: sestavljena benzoinska tinktura ang: compound tincture of benzoin	tinktura, pripravljena iz uprašenega benzoina, balzama benzojevca (<i>Styrax benzoin</i> ali <i>S. tonkinensis</i>) prečiščene in uprašene aloje (<i>Aloe</i> sp.), stiraksa (<i>Liquidambar orientalis</i>), tolu balzama (<i>Myroxylon balsamum</i> var. <i>balsamum</i>) in etanola, uporablja se kot ekspektorant, v inhalacijah pri laringitisu, zunanje za zdravljenje in celjenje ran in razjed ter v kozmetiki
tinctura cinæ composita lat.S: tinctura roborans Whytii S: sestavljena tinktura kininovca	tinktura, pripravljena iz skorje kininovca (<i>Cinchona succirubra</i>), korenin rumenega svišča

ang: compound tincture of cinchona	(<i>Gentiana lutea</i>), lupine ploda grenkega pomarančevca (<i>Citrus aurantium</i> ssp. <i>aurantium</i>), skorje cimetočevca (<i>Cinnamomum verum</i>) in etanola, uporablja se kot grenčina, spodbuja apetit in poveča izločanje prebavnih sokov
tinctura ferri chlorati aetherea lat.S: liquor anodynus martiatus, spiritus aetheris ferratus, spiritus ferri sesquichlorati aethereus, tinctura nervinotonica Bestuscheff S: eterska tinktura železovega(III) klorida ang: tincture of sesquichloride of iron	tinktura, sestavljena iz dietiletra, etanola in železovega(III) klorida, včasih se je uporabljala zunanje, kot losjon za zdravljenje kožnih razjed in karcinomov
tinctura iodi lat.S: solutio iodi spirituosa S: jodova tinktura ang: iodine tincture	raztopina joda v etanolu, uporablja se kot antiseptik za rane, odrgnine ter za dezinfekcijo nepoškodovane kože pred posegi
tinctura opii crocata lat.S: laudanum liquidum Sydenhami, tinctura opii composita S: tinktura opija z žafranom ang: opium tincture with saffron	tinktura, ki vsebuje opij, etanol, žafran ter armo cimeta in nageljnovih žbic, uporabljala se je pri diarejah, bolečinah v trebuhu, krčih, zobobolih in kašlju, prvi jo je pripravil angleški zdravnik Sydenham, po katerem je dobila tudi latinsko ime
tinctura opii simplex lat.S: tinctura anodina simplex, tinctura meconii, tinctura thebaica S: preprosta tinktura opija ang: simple tincture of opium	tinktura, sestavljena iz opija, kalcijevega fosfata, vode in etanola, pridobiva se s procesom perkolacije, ima enake učinke kot opij (analgetik, antidiaroid, spazmolitik, deluje pomirjevalno)
tinctura rhei aquosa lat.S: infusum rhei cum natrio carbonico	tinktura, pripravljena iz izvlečka korenine rabarbare (<i>Rheum</i> sp.), natrijevega tetraborata,

S: vodna tinktura rabarbare ang: aqueous tincture of rhubarb	kalijevega karbonata, cimetove vode, etanola in vode, deluje odvajalno, antioksidativno in protimikrobno
tinctura nucis vomicae lat.S: tinctura strychni S: tinktura strihninovca ang: tincture of nux vomica	tinktura, pripravljena iz posušenega izvlečka strihninovca (<i>Strychnos nux-vomica</i>), raztopljenega v etanolu in vodi, glavni učinkovini te tinkture sta indolna alkaloida strihnin in brucin, ki imata analeptično delovanje in učinkujeta kot afrodiziak, vendar se zaradi toksičnosti ne uporablja več
unguentum ad scabiem lat.S: unguentum sulfuratum S: mazilo proti garjam ang: ointment against scabies	staro ime za žveplovo mazilo, uporabljali so ga že v antičnih časih pri zdravljenju različnih kožnih težav (garje, akne, izpuščaji,...), vsebuje tudi tekoči parafin in beli vazelin in/ali beli vosek
unguentum album lat.S: unguentum cerussae S: belo mazilo ang: white ointment	staro ime za mazilo iz belega svinca (svinčev karbonat), v preteklosti so ga pogosto uporabljali pri opeklinah, ranah, razjedah in tudi pri beljenju kože
unguentum aromaticum lat.S: unguentum nervinum S: aromatično mazilo ang: aromatic ointment	mazilo, sestavljeno iz arašidovega in lovorjevega olja, eteričnega olja sivke, rožmarina in brina ter rumenega voska, uporablja se zunanje pri napenjanju in krčih
unguentum cantharidum lat.S: unguentum irritans S: mazilo španske muhe ang: ointment of cantharides	mazilo, sestavljeno iz uprašene španske muhe (<i>Lytta vesicatoria</i>), rumenega voska in olivnega olja, uporabljali so ga kot rubefacient v obližih, da poveča izločanje iz mehurjev, kadar je to nujno, pri plešavosti in mišičnem revmatizmu

unguentum emolliens lat.S: cremor celeste, unguentum leniens S: emolientno mazilo ang: emollient ointment	staro ime za hladilno mazilo, prvi ga je pripravil zdravnik Galen, in sicer iz olivnega olja, čebeljega voska in rožne vode, danes olivno olje nadomeščajo druge sestavine (tekoči parafin, jojobin vosek), dodaja pa se tudi natrijev tetraborat (za belo barvo mazila), uporablja se kot mazilna podlaga in pri zdravljenju različnih težav s kožo (psoriza, atopijski dermatitis, opekline)
unguentum hydrargyri lat.S: unguentum hydrargyri cinerei, unguentum mercuriale, unguentum neapolitanum S: živosrebrovo mazilo ang: mercurial ointment	mazilo, ki vsebuje 30 % živega srebra v svinjski masti in je rahlo modre barve, uporabljali so ga za zdravljenje gobavosti in sifilisa
unguentum naphthae lat.S: alabastrinum, albocarbonum, naphthalinum S: mazilo z naftalenom ang: naphtalene ointment	mazilo, ki so ga uporabljali kot antiseptik pri razjedah in ranah na koži, naftalen so poimenovali po njegovem viru pridobivanja
unguentum plumbi acetici lat.S: unguentum lythargyri, unguentum saturninum S: mazilo s svinčevim(II) acetatom ang: lead(II) acetate ointment	mazilo, sestavljeno iz svinčevega(II) acetata v belem vosku in olivnem olju, v preteklosti zelo veliko v uporabi kot hladilno mazilo
unguentum rosatum lat.S: unguentum pomadinum S: mazilo vrtnice ang: rose ointment	mazilo, pripravljeno iz korenine alkane (<i>Alkanna tinctoria</i>), čebeljega voska, olja damaščanske vrtnice (<i>Rosa damascena</i>) in svinjske masti, ki se je uporabljalo kot emolient
unguentum sabadillae lat.S: unguentum ad phtiriasim,	mazilo, pripravljeno iz mazilne podlage, uprašenih

unguentum contra pediculos S: mazilo sabadile ang: ointment of sabadilla	semen sabadile (<i>Schoenocaulon officinale</i>) in eteričnega olja sivke ali citrusov, ima antihelmintsko delovanje, učinkuje pa tudi proti naglavnim ušem
unguentum tartari emetici lat.S: unguentum autenriethi S: mazilo z emetičnim tartratom ang: tartar emetic ointment	mazilo, ki vsebuje kalijev antimonil tartrat v mazilni podlagi, uporabljali so ga zunanje, tako da so ga namazali na prsni koš in hrbet, ker naj bi delovalo kot ekspektorant
vinum antimonii lat.S: vinum emeticum, vinum Huxhami, vinum stibiato-tartaricum, vinum stibiatum S: antimonovo vino ang: wine of antimony	vino, ki vsebuje kalijev antimonil tartrat, raztopljen v belem vinu, včasih so ga pripravljali tako, da so vino pustili stati v antimonovih skodelicah 24 ur, kar so nato uporabljali kot emetik in odvajalo
vinum cascarae sagradae lat.S: vinum rhamni purschianae, vinum rhamni urschianae S: vino z ameriško krhliko ang: wine of cascara	vino, ki vsebuje skorjo ameriške krhlike (<i>Rhamnus purshiana</i>), namočeno v sladkem vinu, kar sprošča antrakinone, ki delujejo odvajalno
vitriolum album depuratum lat.S: sulfas zinci, vitriolum album purum, vitriolum zinci, vitriolum zinci purum, zincsulfat, zincum sulfuricum S: beli vitriol ang: zinc sulfate	staro ime za cinkov sulfat heptahidrat, ki se zaradi adstringentnega delovanja uporablja kot antiseptik v kapljicah za oči in vaginalnih farmacevtskih oblikah
vitriolum coeruleum lat.S: cuprum sulfuricum S: modri vitriol, E519 ang: blue vitriol	staro ime za bakrov(II) sulfat, pentahidrat, ki je značilne modre barve, zaradi adstringentnega delovanja se je uporabljal zunanje, peroralno zaužit je emetik, uporablja se v vinogradništvu in

	vrtnarstvu, v analizi zdravil kot sestavina Benedictovega in Fehlingovega reagenta
vitriolum Martis lat.S: ferrum sulfuricum S: zeleni vitriol ang: green vitriol	staro ime za železov(II) sulfat, heptahidrat, značilne modrozeleno barve, uporablja se kot zdravilna učinkovina za vnašanje železovih ionov

Del razprave o posamezni zdravilni učinkovini oziroma pomožni snovi, njenemu poimenovanju in uporabi je vključen pri pripravi samih slovarskih gesel.

V diplomski nalogi smo obravnavali izbrana imena zdravilnih učinkovin in pomožnih snovi iz knjižice *Synonima Pharmaceutica*, srbskega avtorja Jovana - Joca Divilda, napisane leta 1925. Zbirko je avtor izdal z namenom olajšati delo strokovnjakov, saj so na enem mestu zbrana vsa poimenovanja snovi, ki so se v takratnem času uporabljala. Ker je to obdobje eksplozivnega razvoja stroke, odkrivanja novih zdravilnih učinkovin in pomožnih snovi, vpeljave novih analiznih metod in tehnologije izdelave, je temu primerno tudi veliko različnih poimenovanj snovi. Pravila za poimenovanje so se razvijala skozi več stoletij, na to temo niti ni bilo dostopne literature v nacionalnih jezikih, zato je opaziti kar veliko nejasnosti in zmedenosti na tem področju. Za eno snov je veliko različnih poimenovanj, prav tako je veliko zelo podobnih poimenovanj za zelo različne snovi. Zaslediti je trend poimenovanja snovi glede na njene organoleptične lastnosti (po barvi – npr. *mercurius jodatus flavus* (rumeni živosrebrov(I) jodid), po vonju – npr. *acetum aromaticum* (aromatični kis)), glede na njen videz oziroma na kaj je strokovnjaka tisti trenutek spominjala (npr. *flores salis ammoniae Martiales* – kristali spominjajo na obliko cveta, *hepar sulfuris kalinum* – zmes je rdečertjave barve, kar jih je spominjalo na jetra, *resina draconis* – smola rdeče barve, ki jih je spominjalo na zmajevo kri, *chameleon minerale* – spreminjanje barve kalijevega permanganata spominja na spreminjanje barve kameleona, *lac sulfuris* – oborina spominja na mleko). Še vedno, čeprav veliko manj kot v stoletjih pred izdajo te zbirke, je opaziti poimenovanja snovi po planetih oziroma nebesnih telesih (npr. *Mars* – železo). Razširjeno je tudi poimenovanje po načinu in viru pridobivanja snovi (npr. *acidum borussicum* – iz pruskega modrila, *calcaria caustica*, *žgano apno* – z žganjem apnenca), po mestih, v katerih je bila snov dobro razširjena, v katerih je bila prvič pripravljena, oziroma, od koder droga, ki jo pripravek vsebuje, prihaja (npr. *aqua laxativa Wiennense*, *balsamum peruvianum*, *emplastrum anglicanum*, *liquor*

hollandicus), po odkriteljih oziroma osebah, ki so jim pripisovali, da so prvič pripravili ta izdelek (npr. *aqua ophtalmica Horstii*, *liquor Hoffmani*, *potio Rivierii*, *pulvis Doweri*, *sal Glauberi*). Najpogostejše je poimenovanje po farmacevtskih oblikah, katere so v takratnem času poznali in uporabljali (npr. *aqua*, *balsamum*, *electuarium*, *emplastrum*, *extractum*, *linimentum*, *liquor*, *oleum*, *pulvis*, *resina*, *sapo*, *solutio*, *syrupus*, *tinctura*, *unguentum*, *vinum*). Pojavljajo se tudi kombinacije zgoraj naštetega (npr. *carbo ligni depuratus* – očiščeno oglje iz lesa, *mercurius praecipitatus albus* – belo, oborjeno živo srebro, *oleum animale Dippeli* – Dippelovo živalsko olje, *oleum tartari per deliquium* – z delikviscenco pripravljeno olje vinskega kamna, *sal digestivum Sylvii* – Sylvijska digestivna sol). Zasledimo tudi že sodobno kemijsko poimenovanje spojin (npr. *acidum picricum*, *plumbum aceticum*), ki pa je relativno redko.

Nekatera, tako imenovana tradicionalna imena, se uporabljajo še danes, nekatera so se spremenila, večina se jih je opustila (npr. *aqua laxativa Wiennese*, *chameleon minerale*, *cranium humanum philosophica praeparatum*, *draco migritatus*, *flores salis ammoniae Martiales*, *lac sulfuris*, *mars*, *resina draconis*, *sal cornu cervi*, *sal de duobus*). V preteklosti je bilo poimenovanje dokaj opisnega značaja, in sicer, da so v poimenovanje snovi vključili farmacevtsko obliko, kakšno je njeno delovanje, kdo jo je pripravil, kje in na kakšen način. To je za strokovnjake takratnega časa, ko ni bilo na voljo toliko literature in zlasti ni bila tako preprosto in hitro dosegljiva, kot je danes, predstavljalo številna vprašanja, nejasnosti, zmedenosti in je verjetno vodilo do zamenjav in napak. Sicer taki opisi nazorno prikažejo, kakšen je videz snovi in za kaj se uporablja, vendar je identifikacija na tak način otežena, v določenih primerih tudi nemogoča, saj smo se tekom priprave gesel srečali z nekaj primeri, za katere v dostopni literaturi nismo našli ustreznih podatkov za identifikacijo (npr. *flores antimonii*, *sapo alicantinus*, *unguentum contra decubitus*). Prav zaradi tega, je verjetno tudi prihajalo do primerov, ko je za eno snov, v takratnem obdobju, znanih 15 sopomenk. Vsak avtor poimenovanja si je namreč snov predstavljal in videl malo drugače, iz česar sledi tudi drugačno poimenovanje. To je za strokovnjake v lekarnah takrat predstavljalo velik problem, in prav z namenom olajšati jim delo, je nastala zbirka farmacevtskih sopomenk *Synonima Pharmaceutica*. Avtor se je zavedal problematike sopomenk, nevarnosti zamenjave in s tem vpliva na varnost uporabe zdravil. Iz tega lahko sklepamo, kako velik pomen ima uveljavljena in dogovorjena terminologija, in zlasti to, da je enotna. Danes je poimenovanje snovi veliko bolj sistematično, saj je nomenklatura vsake spojine točno določena. Dostopnost do literature s

pravili poimenovanja je v današnjem času zelo preprosta, tako da za nepoznavanje pravil poimenovanj ni razloga. Zato tudi, po mojem mnenju, v današnjem času in v prihodnje, do problematike na področju sopomenk, ne bi smelo prihajati. Zelo pomembna je težnja k monosemiji (en izraz za eno snov), saj se s tem na najboljši možen način izognemo napakam, ki lahko vplivajo na delo strokovnjakov, varnost uporabe zdravil, in s tem na varnost pacientov. Urejena, enotna in pravilna terminologija je namreč bistvena za učinkovito sporazumevanje med strokovnjaki posamezne stroke. K temu v veliki meri prispeva Farmacevtski terminološki slovar, kjer je na enem mestu zbrana farmacevtska terminologija. Navedene so tudi sopomenke, kjer je to nujno. V pripravi je tudi njegova prva dopolnitev, katere majhen delček bodo tudi gesla, obdelana v tej diplomski nalogi. Vključena bodo stara poimenovanja snovi, ki bodo v pomoč bralcem stare literature, ali pa samo zgodovinskim navdušencem. Okrog starih sopomenk je še veliko neraziskanega, saj bi lahko raziskali izvor imena vsake sopomenke, ki je takrat obstajala in se je na nek način tudi uporabljala.

5. SKLEP

- Ugotovimo, da so se v prvi polovici 20. stoletja veliko uporabljale sopomenke, saj je za eno snov več različnih poimenovanj, s katerimi njihova identiteta ni natančno določena in razumljiva.
- Način poimenovanja snovi je v večini opisnega značaja (glede na organoleptične lastnosti snovi, po načinu in viru pridobivanja, po odkriteljih, po mestih, kjer je bila odkrita, nebesnih telesih, glede na njeno uporabo ter farmacevtsko obliko).
- Zasledimo tudi kemijsko poimenovanje snovi, ki se je ohranilo do danes.
- Za nekatere snovi nismo našli ustreznih podatkov za natančno identifikacijo.
- Večina poimenovanj se je opustila (z izjemo nekaterih tradicionalnih imen).
- Nekatera gesla po izboru dr. Marjete Humar z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša pri ZRC SAZU bodo vključena v dopolnjeno izdajo Farmacevtskega terminološkega slovarja.
- S to diplomsko nalogo je nazorno prikazano, kako pomembna je uveljavljena enotna terminologija s težnjo k uporabi monosemije.

6. LITERATURA

1. Šehić D, Šehić D: Atlas svetovne zgodovine XX. in XXI. Stoletja, Dnevnik, Ljubljana, 2006
2. Pirc I: Dr. Ivo Pirc (1891 – 1967) in razvoj javnega zdravja na Slovenskem (1923 – 1941), Zdravniški vestnik, 2012, 81: 163 – 171
3. Zaletel – Kragelj L, Eržen I, Premik M: Uvod v javno zdravje, Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta, Katedra za javno zdravje, Ljubljana, 2007: 3 – 10
4. Pivec G: Zgodovina medicine 20. Stoletja, Založba Pivec, Maribor, 2011: 275 – 295
5. Pötzsch R: The pharmacy: windows on history, Roche, Basel, 1996
6. Minařik F: Od staroslovanskega vrařtva do sodobnega zdravila, Slovensko farmacevtsko druřtvo, Lek d.d., Ljubljana, 1971: 191 – 195
7. Poslano tekstovno in slikovno gradivo gospe Lale iz druřtva Srbijalov
8. Divild J: Synonima Pharmaceutica, Štamparija Jovanović i Bogdanov, Novi Sad, 1925
9. Marinko P: Farmacevtsko izrazje, Obzorja 24 – Metode in zvrsti, Razvoj slovenskega strokovnega jezika, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, Ljubljana, 2007, 689 – 694
10. Obreza A, Šmid – Korbar J, Humar M, Janeř D, Razinger B, Frankič D, Kosirnik B, Lunder M, Jeras M, Marc J, Gašperlin M, Baumgartner S, Kos M, Mrhar A, Černe D, Švajger B, Hribar M, Tomazin E, Božič B, Marinko P, Kreft S, Vučko Mole S: Farmacevtski terminološki slovar, Založba ZRC, Ljubljana, 2011
11. Žagar Karer M: Terminologija med slovarjem in besedilom, Založba ZRC, Ljubljana, 2011, 13 - 81
12. Ledinek N, Žagar Karer M, Humar M: Terminologija in sodobna terminografija, Založba ZRC, Ljubljana, 2010, 75 – 95
13. www.aspirin.si/scripts/pages/si/kako-nastane-aspirin.php
14. Obreza A, Mravljak J, Perdih F: Farmacevtska kemija I, Fakulteta za farmacijo Univerze v Ljubljani, Ljubljana, 2014, 117 – 119
15. Obreza A: Zgodovina uporabe anorganskih arzenovih spojin v terapiji, Farmacevtski vestnik, 2008, 59: 245 – 249
16. Vidrih R, Mikuž V: Minerali na slovenskem, Tehnična založba Slovenije, Ljubljana, 1995

17. Kreft S, Kočever Glavač N, Stojilkovski K, Mlinarič A, Injac R, Novak A, Doljak B, Štrukelj B, Slanc Može P, Umek A, Lunder M, Kristl J, Janeš D, Berlec A, Sabotič J, Glavač I: Sodobna fitoterapija z dokazi podprta uporaba zdravilnih rastlin, Slovensko farmacevtsko društvo, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za farmacijo, Ljubljana, 2013

Pri nastajanju slovarskega dela diplomske naloge smo pri poimenovanjih snovi in pri načrtovanju opisa uporabljali naslednji literaturne vire:

- European Pharmacopoeia, 8th edition, Council of Europe, 2015
- Formularium Slovenicum 3.0, Slovenski dodatek k Evropski farmakopeji, JAZMP, 2011
- Pharmacopoeia Austriaca
- www.henriettes-herb.com (datum dostopa: 11.8.2016)
- www.botanicni-vrt.si/seznam-rastlin (datum dostopa: 11.8.2016)
- Dr. Viljem Lipič F: Bolezni Ljubljančanov (Padova, 1863), založba ZRC, Ljubljana, 2007
- Hriberšek M: Slovarček zdravil, zdravilnih rastlin ter zdravilnih učinkovin in sredstev, omenjenih v delu »Bolezni Ljubljančanov« Frana Viljema Lipiča, KERIA, Društvo za antične in humanistične študije Slovenije, 2007, 107 – 122

VIRI SLIKOVNEGA GRADIVA

- I. Wikimedia commons: https://commons.wikimedia.org/wiki/Main_Page (datum dostopa: 11.8.2016)
- II. Društvo Srbijalov (slikovno gradivo poslano z elektronsko pošto gospe Lale)